

Spolupráce prarodičů s mateřskou školou

Mgr. Martina Hanáčková

Bakalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav školní pedagogiky
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Mgr. Martina Hanáčková**
Osobní číslo: **H130300**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Spolupráce prarodičů s mateřskou školou**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se specifik vztahu školy a rodiny.
Vymezení teoretických východisek zaměřených na rodinu, mateřskou školu a formy jejich vzájemné spolupráce.

Příprava metodiky výzkumné části, stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím interview s učitelkami a prarodiči.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat pomocí kódování, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CHRISTENSON, Sandra a Amy L. RESCHLY. Handbook of school-family partnerships. New York: Routledge, 2010. ISBN 978-0-415-9636-3.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4435-3.

KRAUS, Blahoslav. Životní styl současné české rodiny. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-544-8.

LAŽOVÁ, Ladislava. Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0378-0.

RABUŠICOVÁ, Milada et al. O mezigeneračním učení. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5750-0.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PaedDr. Jana Majerčíková, PhD.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **25. listopadu 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2017**

Ve Zlíně dne 25. listopadu 2016

doc. Ing. Aréžka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 12. 2016

.....
Hana Jirsová Haulimová

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce má teoreticko-empirický charakter. Je zaměřena na spolupráci prarodičů s mateřskou školou. Teoretická část poskytuje pohled na postavení prarodičů v rodině. Vymezuje prarodičovství, jako jedno z životních období člověka a jeho význam pro rodinu. Popisuje spolupráci z pohledu rodiny a mateřské školy. Praktická část se orientuje na kvalitativní výzkum, který byl realizován pomocí polostrukturovaného interview s prarodiči a učitelkami mateřské školy. Odhaluje, jakou podobu má spolupráce prarodičů s mateřskou školou.

Klíčová slova: prarodičovství, prarodič v mateřské škole, vztahy rodiny a školy

ABSTRACT

The bachelor's thesis has a theoretical-empirical character. It focuses on the cooperation of grandparents with nursery school. The theoretical part provides an overview of the position of grandparents in the family. It defines grandparenthood as one of the life periods of human life and his importance for the family. Describes cooperation from the point of view of the family and nursery school. The practical part focuses on qualitative research, which was realized through a semi-structured interview with grandparents and nursery teachers. It reflects the form of cooperation between grandparents and nursery schools.

Keywords: grandparenthood, grandparents in nursery school, family and school relationships

Touto cestou bych chtěla poděkovat paní doc. PaedDr. Janě Majerčíkové, PhD. za odborné vedení a cenné rady při vedení mé bakalářské práce. Zároveň si nesmírně cením podpory a trpělivosti mé rodiny.

„Kdybychom věděli, co to jsou vnoučata, měli bychom je dříve nežli děti.“

Prof. Jaro Křivohlavý

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 PRARODIČE V SOUČASNÉ RODINĚ	10
1.1 PRARODIČOVSTVÍ A JEHO VÝZNAM PRO RODINU	12
1.2 PODOBY PRARODIČOVSKÉ POMOCI.....	14
2 RODIČE, PRARODIČE A MATEŘSKÁ ŠKOLA VE VZÁJEMNÉ SPOLUPRÁCI	17
2.1 KOMUNIKACE MEZI AKTÉRY VZDĚLÁVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	19
2.2 ZAPOJENÍ RODINY DO ŽIVOTA MATEŘSKÉ ŠKOLY	20
II PRAKTICKÁ ČÁST	22
3 METODOLOGIE VÝZKUMU	23
3.1 CÍLE VÝZKUMU	23
3.2 VÝZKUMNÁ STRATEGIE.....	23
3.3 VÝZKUMNÝ VZOREK, VÝZKUMNÁ METODA.....	24
3.4 REALIZACE VÝZKUMU	24
3.5 CHARAKTERISTIKA PARTICIPANTŮ VÝZKUMU	26
4 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	29
4.1 OBRAZ MATEŘSKÉ ŠKOLY	29
4.1.1 Prezentace Mateřské školy	29
4.1.2 Hodnocení učitelek.....	31
4.2 KONTAKT S MATEŘSKOU ŠKOLOU.....	32
4.2.1 Styl komunikace.....	33
4.2.2 Informační zdroje	35
4.3 POTŘEBA ZAPOJIT SE.....	36
4.3.1 Podpora rodiny	37
4.3.2 Okolnosti účasti.....	39
4.4 DĚNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	41
4.4.1 Aktivity pro prarodiče	41
4.4.2 Vítaná pomoc	43
5 ZÁVĚRY VÝZKUMU	46
ZÁVĚR	48
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	52
SEZNAM PŘÍLOH	53

ÚVOD

Role, kterou prarodiče v rodině zastávají, je jiná ale stejně důležitá a výjimečná jako ta rodičovská. Prarodiče jsou zdrojem životních zkušeností a nositelé tradic. Jejich prostřednictvím si dítě rozšiřuje okruh svých prvních blízkých. Dítě se učí vnímat a respektovat starší generaci. Přítomnost prarodiče v životě dítěte je vítaná a je oboustranně vyžadována.

Dnešní svět je uspěchaný. Lidé na sebe mají málo času. Rodiče pracují déle než v minulosti. Sladit rodinný a pracovní života není jednoduché. Matky mají potřebu vracet se brzy po rodičovské dovolené do zaměstnání a potřebují, aby bylo o jejich děti postaráno. Míst v mateřských školách je nedostatek. Prarodiče se zapojují více do výchovy dětí, pomáhají s hlídáním a později i s aktivitami týkajícími se mateřské školy. Vyzvedávají nebo doprovázejí vnoučata do předškolního zařízení. Jejich účast v MŠ nelze přehlédnout.

Toto téma jsem si vybrala, protože jej vnímám jako aktuální, zajímavé a málo prozkoumané. Odborné publikace se věnují prarodičům okrajově a oblast spolupráce školy se zaměřuje především na rodiče a mateřskou školu. Domnívám se, že by bylo přínosné tuto problematiku důkladněji prozkoumat a získat obsáhlejší informace.

V bakalářské práci jsem si dala za cíl vymežit důležitá teoretická východiska týkající se oblasti rodiny, prarodičovství a spolupráce rodiny s MŠ. Pomocí polostrukturovaného interview s prarodiči a učitelkami MŠ se pokusit odhalit jakou podobu má jejich spolupráce.

Teoretická část poskytuje náhled na dnešní rodinu a postavení prarodiče v ní. Předkládá význam prarodičů pro rodinu a představuje možnosti jejich pomoci. První kapitola dále popisuje typologii prarodičů a opírá se o dosavadní výzkumy, které se k tématu vztahují. Druhá část se soustřeďuje na vymezení spolupráce rodiny a mateřské školy. Nastiňuje formy komunikace a možnosti zapojení rodiny do dění MŠ.

Praktická část práce seznamuje čtenáře s metodologickými východisky výzkumu. Dává si za hlavní cíl popsat podobu spolupráce prarodičů s mateřskou školou. Snaží se odhalit, jakou formou probíhá komunikace mezi aktéry vzdělávání v MŠ. Zaměřuje se na důvody, které ke spolupráci vedou. Odkrývá příležitosti ke vzájemné spolupráci a popisuje přínos prarodičů pro MŠ. Dále obsahuje interpretaci zjištěných dat a shrnutí jejich výsledků.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PRARODIČE V SOUČASNÉ RODINĚ

Společnost se neustále vyvíjí. Tento vývoj s sebou vždy nese změny, které se týkají i rodiny a pohledu na ni. Možný (2008) upozorňuje na konec rodiny ve smyslu jejího tradičního pojmání. Z manželství se stala smlouva na neurčito, kterou lze kdykoliv zrušit, nebo obnovit. Mladí dospělí nepřikládají sňatku takovou váhu, jako v minulosti. Stále častější je soužití na zkoušku. Jedinou stabilitu představuje rodičovský vztah, který je definitivní a nezrušitelný. Kraus (2015) hodnotí rodinu jako stále se měnící systém, který musí reagovat na změny, které ve společnosti nastávají. Společnost se více orientuje na jednotlivce, čímž ale podryvá symbol rodinných tradic a forem. Vývoj je překotný a jedinec se ve světě hůře orientuje. Převládá touha po osobní i finanční nezávislosti, což se s tradiční rolí rodiny neztotožňuje.

Jiný pohled přináší kolektiv autorů Gillernová, Kebza, Rymeš (2011), podle kterých jde jen o důsledek většího zaměření se na rodiny, neboť vzrůstá zájem o jejich studium. Společnost je více liberálnější a akceptuje nové formy soužití. Možný (2008) upozorňuje na aktuální sociální jev tzv. singles, žijící bez partnera a bez dětí. Neprovdaní a bezdětní lidé se ve společnosti vyskytovali vždy, ale jejich procento se stále zvyšuje. Zpravidla se nejedná o fázi života, ale o trvalý stav. Mohlo by se zdát, že do této cílové skupiny patří především mladí lidé, ale také se do ní řadí starší osoby, zejména ženy, které po rozvodu nechtějí znovu vstupovat do manželství.

Mnoho autorů se odklání od tradičního vymezení, ve kterém rodinu tvořilo seskupení muž, žena žijící v manželském svazku a jejich děti. Kraus (2015, s. 14) definuje rodinu jako „sociální skupinu, která žije ve vlastním prostoru neboli domově, která naplňuje její potřeby a poskytuje péči dětem.“ Dnes se lidé do sňatku nehrnou, nevěří v jeho pevnost a stabilitu. Rodiny zakládají, ale v pozdějším věku a bez nutnosti být spolu sezdáni. Taktéž uvažuje i Hašková a kolektiv (2014, s. 79), která počítá s alternativními formami soužití a vidí rodinu jako „svazek mezi dvěma svobodnými jedinci, kteří se dohadují na její konkrétní formě.“

Nelze zcela souhlasit s tvrzením, že se rodina nachází v krizi. Mění se její postavení v důsledku vznikajících alternativních svazků, ale i přesto zůstává nezastupitelná a nenahraditelná v životě člověka. Změny nastávají v jejím tradičním vnímání. Určitou nestabilitu můžeme pozorovat ve stále se zvyšujícím počtu rozvodů. Roste počet žen samoživitelek, které zůstávají na děti a domácnost samy. Zvyšují se jim finanční náklady a mnohdy musí

více pracovat. V ten moment mohou být prospěšní prarodiče, na které se může rodina obrátit s prosbou o pomoc. Na tento jev poukazuje Hasmanová, Marhánková (2010), která ve své studii zmiňuje význam prarodičů při zmíněných krizových situacích, kdy mohou starší členové domácnosti na potřebnou dobu přebrat rodičovskou roli, stát se tzv. náhradními rodiči. Dále ukazuje, jak mají demografické změny vliv na rodinné uspořádání, a tím i na status a charakter prarodičovství. Stále se zdokonalující zdravotní péče má za následek zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva. Lidé mají vyšší naději na dožití, a proto zůstávají v životních rolích déle, než bylo zvykem. Prarodiče se tak mohou delší dobu podílet na životě rodiny a zastávat roli pečovatele o vnoučata.

Podle demografické statistiky ČSÚ (2014) z roku 2006-2013 připadá na 100 dětí 117 seniorů. Stále roste počet seniorů v republice, oproti minulým rokům, kdy převažovaly děti nad starými lidmi. To má vliv na ekonomiku státu, ale také na mezigenerační vztahy. Prarodiči se stávají stále starší osoby, které jsou pořád zapojeny do pracovního procesu. Vzniká větší počet současně žijících generací, než tomu bylo dříve. Mluvíme o tzv. mezigeneračním rozšíření, ale i zúžení, protože jde o menší počet osob jednotlivých generací. I v rodinách přibývá starších členů a ubývá dětí. Důvodem je vysoký věk prvorodiček a z toho plynoucí pokles plodnosti. Mít dítě je finančně nákladné. V rodinách převažují jedináčci. Nastane doba, kdy budou mít děti více prarodičů než sourozenců. Tento fakt má i pozitivní důsledky, protože vnoučata budou mít více příležitostí ke kontaktu s prarodiči i v dospělosti, a prarodiče budou mít větší prostor poskytovat rodině podporu. Zlepšují se socioekonomické podmínky starších lidí, kteří mají více možností, jak s vnoučaty využívat volný čas. Vznikají dlouhodobější a citově pevnější mezigenerační vztahy. Dnes mají vnoučata možnost poznat i své prararodiče. (Rabušicová, Kamanová a Pevná, 2011)

Kraus (2015) upozorňuje na další problém týkající se stylu komunikace v rodinách., který může oslabovat rodinné vztahy. Vzrůstá prostá komunikace přes moderní technologie. Dříve se lidé scházeli u jednoho stolu a vyprávěli si své zážitky. Dnes je rodina více izolovaná, společně tráví stále méně času, komunikace je omezena na nutné výměny informací. Ovšem prarodiče si s vnoučaty stále povídají, vyprávějí jim své vzpomínky a předávají rodinné hodnoty a tradice. Prarodiče se stávají součástí volného času vnoučat. S rostoucím věkem vnoučat zájem o prarodiče klesá. Zhoršuje se jejich zdravotní stav, mají odlišný životní styl, jejich prožité události a jiné životní zkušenosti přestanou být atraktivní. Vnoučata začnou trávit volný čas jiným způsobem. Prarodič přestane být vzorem a dostane se do

pozice učícího se. Tato skutečnost může způsobovat mezigenerační konflikty. Starší lidé nechtějí být poučováni, učit se nové věci. Přestanou se svými vnoučaty držet stejný krok.

Pokorná (2010) naráží na skutečnost, že staří lidé mohou být vnímáni i negativně. Pro tento jev se ustálil výraz ageismus. Jedná se o věkově podmíněnou diskriminaci, neboli o stereotypní negativní postoj ke stáří a ke starým lidem. Mnoho lidí vnímá starší generaci jako nepotřebnou, nesamostatnou, pomalou a nevýkonnou. Současná společnost se snaží tyto předsudky odstranit a vytvářet nový pohled na seniory. Mnoho lidí je i v pokročilejším věku produktivní, prarodiče jsou kreativní a stále aktivní. Každý člověk zestárne, je to přirozený proces. Je třeba si uvědomit, že starší generace je neocenitelnou součástí společnosti. Přináší mnoho zkušeností, poznatků a cenných rad. Jsou nositeli lidových tradic. Přináší odkaz dalším generacím.

Domnívám se, že i přes všechny výše zmíněné změny zůstává rodina nepostradatelná a nenahraditelná v životě člověka. To dokazuje i definice Čačky (2000, s. 301), který vnímá rodinu jako „primární skupinu, kterou si nevybíráme, ale vztahy v ní jsou pro každého tím nejvýznamnějším, široko i hluboko formujícím prostředím.“

1.1 Prarodičovství a jeho význam pro rodinu

V minulé kapitole jsem zmínila, že rodina představuje nezastupitelnou a nenahraditelnou roli v životě každého člověka. Nelze opomenout, že rodina může být různě rozšířená. Mezi nejbližší širší příbuzenstvo patří bezesporu prarodiče. Dítě má možnost prostřednictvím svého dědečka nebo babičky poznat svět z jiného úhlu. Kontakt prarodičů a vnoučat je intenzivní a oboustranně vyhledávaný.

Prarodičovství není nezbytně vázané na období stáří. Prarodičem se člověk stane v okamžiku, kdy jeho potomek má vlastní dítě. Jak jsem již uvedla, dnešní mladí lidé odkládají rodičovskou roli a věk prvorodiček se zvyšuje. Mnoho párů má v dnešní době problémy s přirozeným početím. Nelze přesně vymezit dobu, kdy se z rodičů stávají prarodiče, a jestli se jimi vůbec stanou. Pokud se podíváme do odborné literatury, zjistíme, že většina autorů prarodičovskou roli nejčastěji přiřazuje do stádia starší či pozdní dospělosti, tedy přibližně od 45 let. To jen dokazuje tvrzení, že prarodiče jsou ještě plně aktivní a jsou stále zařazeni do pracovního procesu. Nelze si nevšimnout faktu, že prarodiči se stávají stále starší osoby. Prarodičem se člověk stane bez vlastního přičinění. Ale plnění prarodičovské role je dobrovolné a starší člověk si svůj čas a aktivity volí podle svého uvážení.

Ochiltree (2006) uvádí, že ne všichni starší lidé přijímají roli prarodiče pozitivně. Jsou v plném pracovním nasazení, chtějí se soustředit na svou kariéru. Dozrávají pracovně i osobně. Chtějí si užít znovu nabytou svobodu, kdy přistali plnit rodičovskou roli, děti se osamostatnily a nejsou na nich závislé. S příchodem vnoučete přichází nová odpovědnost, kterou ale nemusí přijmout. Jde o jejich svobodnou vůli, jak často a jestli vůbec se budou zapojovat do péče o vnoučata. Stejně jako nelze ovlivnit, kdy tato nová role nastane, nelze ovlivnit ani její načasování. Možnosti zapojení prarodičů do výchovy se odvíjí od doby příchodu vnoučat na svět. Mladí prarodiče jsou aktivnější, ale stále zaměstnaní a starším osobám naopak ubývá sil. Přesto, jak uvádí Vágnerová (2007) mladí rodiče předpokládají, že jim prarodiče budou s vnoučaty pomáhat. Očekávají ekonomickou podporu a hlídání svých dětí. Akceptují a umožňují vzájemné kontakty. Nechtějí však, aby příliš zasahovali do výchovy dítěte.

Role prarodiče přináší nové aktivity, oživuje vzpomínky na dětství, ale také na vlastní rodičovskou roli. Splňuje sociální a společenské očekávání. Je důkazem pokračování rodu. Starší lidé mohou pozorovat pokroky svých vnoučat z jiného úhlu, protože jim odpadá každodenní péče o děti a oni vystupují a plní jiné funkce, než když byli sami rodiče. I vztah k vnoučatům může být intenzivnější než k vlastním dětem. Tuto roli mohou prarodiče vnímat jako smysluplnou náplň svého života. (Thorová, 2015)

Kraus (2015) vidí prarodiče jako osoby nahrazující, doplňující a rozšiřující rodinnou výchovu. Mohou zastupovat kompenzační zdroj lásky, ochrany a podpory, ale také vystupovat jako hromosvod při rodinných hádkách. Toto tvrzení dokazuje i Ochiltree, (2006, s. 1), který vnímá prarodiče jako „lepidla, která drží mnoho rodin pospolu, když jde do tuhého a není kam jít jinak se obrátit.“ Role prarodičů neovlivňuje jen vztah mezi nimi a vnoučaty, ale zasahuje do celého rodinného systému a ovlivňuje vztahy mezi generacemi.

V době přechodu od rodičovství k prarodičovství dochází ke ztrátě dosavadní nadřazené rodičovské roli. Vágnerová (2007) popisuje vztah vnoučat s prarodiči jako značně odlišný od toho rodičovského. Prarodiče mají více času na vnoučata, mají méně aktivit, jsou klidnější. Vnoučatům se mohou naplno věnovat. Odlišné je vnímání role prarodiče podle pohlaví. Stárnoucí žena se vrací do své rodičovské role, ale pro muže je to většinou nová zkušenost. Prarodič - muž neměl zpravidla tolik času starat se o své děti z důvodu pracovního nasazení, a proto se více věnuje svým vnoučatům. Prarodiče představují tzv. biologické zrcadlo, které slouží jako zpětná vazba pro děti, protože napodobují, co ony samy dělají. Pro vnoučata se obětují, mají snahu o ně příliš pečovat, až je rozmazlovat. Podporují tak

i rozvoj jiných vlastností a dovedností než samotní rodiče. Představují jinou generaci a podle ní se i chovají. Pro vnoučata je to jiná sociální zkušenost, ve které se seznamují i s jinými hodnotami a normami. Trávením společného času prarodiče předávají tradice a upevňují rodinnou pospolitost.

Podle Vágnerové (2007) jsou i vnoučata pro starší osoby velmi významná, protože dokáží uspokojovat jejich psychické potřeby. Vnouče přináší prarodičům nové podněty. Vykonnávají činnosti, které působí radost a potěšení všem zúčastněným. Dnes není běžné, aby rodiny žili dvougeneračně. Obvyklé je bydlení v blízké vzdálenosti. Avšak náročné ekonomické podmínky mohou rodinu přimět k bydlení s prarodiči. V této situaci může mít narození vnoučete i negativní dopad. Prarodičům naruší klid a změni zaběhnutý chod domácnosti. Staří lidé už neradi něco mění a vstup dítěte do rodiny způsobí mnoho změn pro rodiče, ale také pro ně. I když nežijí s rodinou, vnouče do jejich života vstupuje a oni se musí přizpůsobit nové roli, snažit se vnoučeti porozumět, orientovat se v jeho světě. Vzniká mezi nimi silné citové pouto. Pro prarodiče je důležitý i fyzický kontakt. Jejich láska je opěťovaná a oplácená. Autorka hovoří o nestereotypním, autentickém a živém vztahu mezi nimi. Cítí hrdost a svým vnoučetem se chlubí, je také jejich součástí, pokračováním a potvrzením generace. Odpadá strach ze zániku rodu.

1.2 Podoby prarodičovské pomoci

Ekonomická nezávislost, snaha poskytnout rodině určitý komfort, mnohdy vynahradiť dětem, co jim vlastní rodiče nemohli dopřát, dlouhé a nevyhovující pracovní doby rodičů jsou důvodem většího zapojování prarodičů do rodinného života.

Jak jsem uvedla v předchozí kapitole, role prarodiče je dobrovolná. Prarodiče se účastní výchovy vnoučat více nebo méně. Záleží na jejich možnostech a zdravotních dispozicích. V následující kapitole se pokusíme podívat na skutečnost, jakou úlohu hrají prarodiče ve výchově vnoučat.

O typologii prarodičů se pokusil Ochiltre (2006), který rozlišil prarodičovskou roli podle formy jejich zapojení do rodiny. Jako první uvádí **formální/tradiční** roli, která spočívá v pomoci s vnoučaty a s jejich hlídáním. Dále prarodiče rozlišuje na **vyhledávače zábavy**. Do této kategorie spadají prarodiče, kteří jsou aktivní, vymýšlí s vnoučaty stále nové dobrodružství. Prarodič může také vystupovat jako **náhradní rodič**, který pečuje o vnoučata, když rodiče pracují. Autor také vidí prarodiče jako **studnice rodinné moudrosti**. Do typolo-

logie správně zařazuje i prarodiče, kteří se zapojují příležitostně, zejména při oslavách či svátcích. Nazývá je **vzdálenými postavami**.

Starší pohled na rozdělení prarodičů přináší i Robertson (1977, cit. podle Hartl, Hartlová, 2015, s. 635), který vymyslel taxonomii babiček, která se týká spíše pohledu na prarodičovskou roli. Rozděluje prarodiče - ženy následovně: „**babička spravedlivá** – ve vztahu ke svým vnoučatům se vyznačuje jak sociálními, tak osobními očekáváními, **symbolická** – má řadu sociálních očekávání, **individualizovaná** - má řadu osobních očekávání, **odtažitá** – k představě, že je babičkou, je relativně lhostejná.“

Nové poznatky v této souvislosti přináší Hasmanová, Marhánková, Štípková (2014), které na základě studií vytvořily typologii prarodičů, respektive babiček podle intenzity a charakteru pomoci s vnoučaty. **Babička jako zaměstnání** tvoří kategorii, do které patří prarodiče, kteří mají s vnoučaty téměř každodenní styky. Jejich pomoc je potřebná zejména po návratu matky do zaměstnání po rodičovské dovolené. Zastupují roli pečovatele, nahrazují hlídací či předškolní zařízení. **Babička na telefonu** - její pomoc je využívána spíše nárazově, když rodiče potřebují pomoci. Pokud je prarodič pasivní a o pomoc se mu musí říct, řadí se podle autorek do kategorie **babička jako vynucená pomoc**. **Babička na zážitky** představuje aktivní účast prarodiče na volném čase vnoučat. Odpadá povinná starostlivost a je nahrazena zábavními a spontánními aktivitami. Do posledních dvou kategorií patří prarodiče, kteří mají omezené nebo žádné kontakty se svými vnoučaty z důvodu vzdálenosti rodin, vyššího věku prarodičů, nebo kvůli zhoršujícímu se zdravotnímu stavu.

Taxonomie autorek se hodně podobá předchozímu vymezení. Z toho vyplývá, že prarodiče zastávají roli pečovatelskou, která pomáhá zharmonizovat rodinný a pracovní život. Dále mohou vystupovat jako baviči, aktivně trávit volný čas se svými vnoučaty. Ale také existují prarodiče, kteří se příliš nezapojují do života svých vnoučat a to z nejrůznějších důvodů. Nesmíme zapomenout, že i přes různé způsoby zapojení prarodičů do rodin, jsou zdrojem prožitých životních zkušeností a nositelé tradic. Prarodiče jsou pro rodinu významní a nezastupitelní.

Při pohledu na četnost pomoci s péčí o vnoučata se můžeme opřít o výzkum Hamplové (2014). Ze získaných dat vyplývá, že nejčastěji hlídají babičky děti své dcery a výjimečně dědové děti od svého syna. Více pomáhají rodině manželé než jednotlivci, osoby pracovně neaktivní. Hlídání je intenzivnější u mladých nebo vícečetných rodin. Se zvyšujícím věkem prarodiče frekvence péče o vnoučata klesá. Starší lidé mají více zdravotních problémů

a klesá i důvěra rodičů, že se dokáží o vnoučata postarat. Pomoc s vnoučaty častěji potřebují ženy samoživitelky. S péčí o vnoučata se mohou zvyšovat i finanční náklady, které se týkají především stravy nebo dopravy. V Česku není obvyklé, aby prarodiče hlídali vnoučata každodenně. Řadíme se podle výzkumu do nižší zapojenosti prarodičů, kteří pečují o děti do tří let. O nejmladší děti se zpravidla stará matka, která je na rodičovské dovolené. V Česku je nouze o hlídání dětí do tří let, i o místa v mateřských školách. Přesto prarodiče nehlídají tolik, jak by se předpokládalo.

Role prarodiče nespočívá jen v péči o vnoučata, ale také v udržování rodinné stability, poskytování podpory a pomoci rodině. Zahraniční výzkum (Man, Turliuc, 2015) srovnával edukační role prarodičů a rodičů. Pozice prarodičů při výchovné úloze je brána jako doplňující k té rodičovské. Prarodiče mají více času na domácí úkoly, poskytují podporu v době krize. Mají také relaxační a zábavnou funkci. Dokáží se vnoučatům plně věnovat. Nemají tolik starostí jako rodiče.

Myslím si, že největší podíl pomoci s vnoučaty je okolo předškolního věku dítěte. Zaznamenávám pomoc rodině s vyzvedáváním nebo voděním dětí do MŠ. Rodiče mají většinou časově náročné zaměstnání, a proto děti zůstávají u prarodičů, než si je vyzvednou z práce. Na výzkumy, které by se věnovaly mateřské škole ve spojitosti s prarodiči, jsem v žádných odborných publikacích nenarazila. Jedná se pouze o domněnku, kterou se pokusím potvrdit svým vlastním výzkumem.

2 RODIČE, PRARODIČE A MATEŘSKÁ ŠKOLA VE VZÁJEMNÉ SPOLUPRÁCI

První prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, je rodina. Dítě se seznamuje s okolním světem, získává první sociální zkušenosti. Vzory vhodného chování vidí u rodičů, ale také se seznamuje se starší generací, prostřednictvím kontaktu se svými prarodiči. Aby přechod do nového prostředí nebyl tak náročný, je třeba na rodinnou výchovu navázat. Proto je nezbytné vtáhnout do mateřské školy nejen rodiče, ale také prarodiče. Spolupráce všech zúčastněných je nezbytná, neboť škola a rodina jsou neoddělitelné součásti, které přispívají ke zdravému vývoji dítěte. Se změnami, které vstup do MŠ provází, se musí vyrovnat nejen dítě a rodiče, ale také prarodiče. První kontakt s mateřskou školou je velmi důležitý. Rodiče se poprvé setkávají se školským zařízením a tento dojem si můžou přenést i do dalších let. Negativní zkušenosti by je mohly odradit od vzájemné spolupráce. Také prarodiče se seznamují se školním prostředím. Prožívají emotivně vstup vnoučete do předškolního zařízení. Poskytují oporu a pomoc rodině. Spolupráce mateřské školy s prarodiči je významná a je třeba ji podporovat.

Definice, které popisují spolupráci MŠ a rodiny se dotýkají především rodičů. Orientace na prarodiče a jejich význam je opomíjen. Přesto lze do zmíněných vymezení obsáhnout i je. Mateřská škola a rodina jsou dvě provázané instituce, které bez vzájemné spolupráce nebudou dobře fungovat. O tom hovoří i Košťátková (2014, s. 109) „Spolupráce znamená s ochotou do mateřské školy přicházet, vidět, slyšet a vnímat vlastní dítě v souvislostech, jež vytváří při nejrůznějších aktivitách. I dítě nás bude vnímat jako součást školní komunity, a ne odděleně – já patřím do školky, kam nepatří rodiče.“

Čapek (2013, s. 18) uvádí kroky, které by měli vést ke kvalitní spolupráci: „Kvalitní spolupráce s rodiči znamená vhodně pracovat v několika vrstvách: nabízet rodičům prostor pro spolupráci, dobře s nimi komunikovat, poskytovat jim dostatek informací správných způsobem a získávat je od nich, vytvářet s nimi přátelský vztah, řídit je tak, aby předávali správné vzdělávací návyky svým dětem, nabízet jim účast na životě školy a třídy, stmělovat je a ukazovat jim, že oni a škola jsou jeden tým.“

Troufám si tvrdit, že i tato definice spolupráce je použitelná pro širší rodinu. Kooperace s prarodiči bude fungovat, když se budou moci podílet na životě MŠ. Budou mít šanci informovat se na svá vnoučata a budou se moci účastnit připravovaných akcí. Komunikace

s nimi bude vedena v přátelském duchu a budou bráni jako rovnocenní partneři, protože mnohdy zastupují příliš vytížené rodiče.

Nutnost spolupracovat můžeme nalézt i v dokumentech, které se týkají předškolního vzdělávání, jehož cílem je navázat, doplnit a podpořit rodinnou výchovu a vyplnit smysluplně denní program dítěte. MŠ má v podmínkách provozu uvedeno následující: „Mateřská škola spolupracuje se zákonnými zástupci dětí a dalšími fyzickými a právníckými osobami s cílem vyvíjet aktivity a organizovat činnosti ve prospěch rozvoje dětí a prohloubení vzdělávacího a výchovného působení mateřské školy, rodiny a společnosti.“

(Vyhláška č. 43/2006 Sb., s. 1)

RVP PV (2016, s. 34) má ve svém obsahu také pasáž týkající se spoluúčasti rodičů a mateřské školy. Vybraný bod by mohl být spojován také s prarodiči a jejich možnostmi začlenění se do předškolního zařízení. „Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů, podle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí. Jsou pravidelně a dostatečně informováni o všem, co se v mateřské škole děje. Projevili-li zájem, mohou se spolupodílet při plánování programu mateřské školy, při řešení vzniklých problémů apod.“

Syslová a kol. (2016) upozorňují na to, že spolupráce rodiny a MŠ se musí budovat. Mateřská škola se snaží udržovat pozitivní klima, podněcovat zájem rodiny o dění, představovat výchovně vzdělávací programy pro děti, do kterých mohou rodiče zasahovat, navrhopvat změny. MŠ má v ŠVP obsažena pravidla a plán spolupráce rodiny a školy na daný školní rok. Rodina by se měla stát součástí mateřské školy a naopak.

Spolupráce s rodiči se dělí na individuální a zprostředkovanou. **Individuální typ** je využíván spíše na vesnicích, kde je menší počet dětí v předškolních zařízeních a je možnost osobní komunikace ředitele s rodiči či prarodiči. Tento způsob umožňuje navázání důvěrnějších, osobních vztahů. **Zprostředkovanou** spolupráci volí ředitelé vícetřídních mateřských škol, ve kterých není možnost kontaktu s každým rodičem zvlášť. Proto jsou využívány spolky, které představují prostředníka mezi institucemi a rodiči. Rodiče i prarodiče by také měli mít možnost vyjádřit se k dění anonymně. Řešením může být zřízení schránky důvěry. O možnosti jejího využití by měli být rodiče informováni na třídních schůzkách na začátku roku. (Syslová a kol., 2016)

2.1 Komunikace mezi aktéry vzdělávání v mateřské škole

Komunikace rodičů a učitelů je jeden z ukazatelů dobré spolupráce. Učitel má být vybaven dobrými komunikačními dovednostmi, má být empatický, shovívavý k emočnímu naladění rodičů, ale i ostatních příbuzných. Komunikace musí být vedena v profesní, ale zároveň přátelské rovině. To, jak učitelka s rodiči komunikuje, ovlivňuje jejich vzájemný vztah. Dnes probíhá komunikace **písemnou, osobní**, ale i **elektronickou** formou. Běžná je kombinace těchto stylů. Jak uvádí Krejčová, Kargerová a Syslová (2014) rodiče jsou dnes velmi vytížení povinnostmi pracovními, nebo jinými a na komunikaci s nimi není mnoho příležitostí. Jako častou neformální možnost vzájemného předávání informací vidí v příchodu a odchodu dětí do MŠ. Tuto cestu využívá většina učitelek ke sdělování nejnnutnějších informací. Informace o vývoji dítěte a jeho případné odchylky řeší učitelky s rodiči v konzultačních/hovorových hodinách. Prarodiče se také zajímají o pokroky svých vnoučat, ale spíše volí neformální způsoby komunikace.

Pohnětalová (2015) zdůrazňuje, že rodiče přichází před vstupem do předškolního zařízení s jistým očekáváním. Mají konkrétní vize o náplni a úkolech MŠ a chtějí, aby byly naplněny. Pokud tomu tak není, promítne se to zejména ve vzájemné komunikaci. Také mateřská škola od rodičů očekává, že budou participovat na společném cíli, tzn. usilovat o celkovou fyzickou, psychickou a sociální pohodu dítěte. Znalost vzájemných očekávání přispívá ke kvalitnější komunikaci mezi všemi aktéry vzdělávání v MŠ.

Osobní komunikace je nenahraditelná. Stále se jedná o nejefektivnější a nejpoužívanější formu dorozumívání. Komunikace tváří v tvář dovoluje učitelkám naladit se na správnou komunikační vlnu příjemce. Pochopit jeho potřeby a pocity. Komunikace s prarodiči se odlišuje od rozprav s rodiči. Prarodiče jsou zpravidla starší osoby, proto se jim musí přizpůsobit i komunikační styl. Učitelky si mají ověřit, že informace dobře pochopili a ony jim vše vhodným způsobem vysvětlily. Není na škodu informace opakovat. Starší lidé nejčastěji využívají ústní formu, preferují ji před používáním jiných technologií.

Vhodným způsobem, jak prezentovat MŠ a získat potřebné informace jsou **nástěnky**. Jejich obsah si volí učitelky samy. Zpravidla bývá jedna obecná informativní nástěnka a další jsou orientovány na konkrétní třídy. Tímto způsobem se mohou lidé dozvědět mnoho důležitých informací. Nástěnky čtou především prarodiče, protože mají více volného času, nikam nespěchají a nemají tak hektický život jako většina rodičů.

Jak uvádí Syslová a kol. (2016) dalším a dnes hojně využívaným informačním zdrojem je **internet, komunikace přes e-mail a prohlížení webových stránek**. Většina předškolních zařízení své stránky pravidelně aktualizuje. Tento typ představuje výborný způsob, jak získat v co nejkratším čase potřebné informace. V době rozvoje moderních technologií může učitelkám ulehčit informování rozesílání hromadných mobilních zpráv, které upozorňují na nadcházející akce, ale také informují o změnách, které mohou náhle nastat. Jedná se o rychlý a účinný informační zdroj, který obsáhne velkou skupinu rodičů. Se zasláním zpráv je samozřejmě nutné mít od rodičů souhlas.

Neobvyklé informační formy uvádí Syslová a kol. (2016), řadí do nich informační leták a bulletin. **Informační leták** vydávají předškolní zařízení zpravidla před začátkem školního roku. Slouží jako lákadlo, ve které je prezentována konkrétní MŠ. **Bulletin** může nahradit školní časopis nebo zpravodaj. Obsahuje informace o konaných akcích, o dalších plánech školy. Mohou v něm být zveřejněny odborné příspěvky, pozvánky na zajímavé akce, ale také ukázky dětských prací, básniček a říkanek.

Neméně důležitá je i neverbální komunikace a empatické cítění, na což upozorňuje i Kořátková (2014). Učitelky by měly být schopny rozpoznat v jakém momentálním stavu se rodiče nebo prarodiče nacházejí a komunikaci tomu přizpůsobit. Rodiče musí akceptovat takové, jací jsou, bez předsudků a odlišností. Pedagogové by měli volit autentický, nic nezatajující přístup k rodičům i prarodičům.

2.2 Zapojení rodiny do života mateřské školy

Mateřská škola by měla být otevřená instituce všem sociálním partnerům. Nejvíce vítáni jsou samozřejmě rodiče, ale i prarodiče v ní mají svůj význam. Každé předškolní zařízení chce mít s rodiči i s prarodiči vytvořenou dobrou spolupráci, a proto se snaží vytvořit vhodné podmínky k její realizaci. Jako nejvhodnější volba, pomocí které se mohou rodiče i prarodiče aktivně zapojit a zároveň poznat pokroky svých dětí nebo vnučat se jeví **společné akce** nebo **společné tvoření**. Lažová (2013) uvádí, že je vhodné vtáhnout rodinné příslušníky i do organizace školních akcí, pomocí které získají přehled o náročnosti plánování a budou mít možnost blíže se seznámit s prostředím MŠ a s jejím personálem. Ve většině MŠ je běžné, že se rodina při besídkách stará o občerstvení. Spolupráce bude intenzivnější, když se aktivně zapojí i další členové rodiny.

Dříve bylo předškolní zařízení bráno jako uzavřená komunita, do které se nesmělo zasahovat. Dnes je tomu přímo naopak. Rodina je vyzývána k podílení se na životě v MŠ. Krejčová, Kargerová a Syslová (2015) hovoří o možnosti **účasti rodiče nebo i prarodiče ve třídě** zejména v období adaptační fáze dítěte na mateřskou školu. Dítě si musí zvykat na jiné prostředí, poprvé se odloučit od rodiny na delší čas. Přítomnost rodiny tuto skutečnost ulehčuje a přechod není tak traumatizující. Dítě vidí, jak spolu rodiče, prarodiče a pedagogové komunikují a získává pocit jistoty a bezpečí. Tato spolupráce může pokračovat i po této seznamovací fázi a rodiče nebo prarodiče mohou v MŠ fungovat jako **asistenti**, účastnit se výchovně vzdělávacího programu pravidelně a podílet se na jeho vytváření. Účast jiné osoby ve třídě je pro děti zpestřením a obohacením všedního dne. Získají odlišný pohled na svět, poznají různé generace.

Lažová (2013) naznačuje, že není obvyklé ptát se rodičů, **čím mohou** mateřské škole **příspěť**, co jí mohou nabídnout. Rodiče mohou představit zajímavé povolání nebo obstarat pracovní materiál. Občas mohou vypomoci jako **dozor na výletech**. Tady tuto roli by mohli zastat i prarodiče, kteří jsou v důchodovém věku a mají více času než jejich děti. Na vesnicích je obvyklé i zapojení prarodičů do dění v MŠ. Je prospěšné ukázat dětem, jak prarodiče žijí, jaká chovají zvířata nebo co pěstují. Tyto aktivity vidíme spíše u starších lidí a je dobře, pokud mají děti možnost se s nimi osobně seznámit. Rodiče i prarodiče tak získají pocit, že o spolupráci s nimi MŠ stojí. O této možnosti je vhodné informovat na začátku roku při třídních schůzkách, kterých mohou navštívit i prarodiče. Jejich účast ale není obvyklá, to je povinnost hlavně pro rodiče.

Další možností, jak budovat dobré vztahy mezi rodinou a MŠ představuje Rabušicová (2004), která uvádí jako nejvhodnější příležitosti k setkávání a prezentování mateřské školy společné akce. Rozlišuje je na **prezentační**, při kterých děti předvádějí, co se s učitelkami naučily. Nesou v sobě prvky zábavy a soutěživosti. Řadí zde koncerty, divadelní představení, výstavy, jarmarky, setkávání při tradičních svátcích, sportovní dny, turnaje, olympiády apod. A dále akce **společenské** jako besídky, táboráky, drakiády, výlety, exkurze, které se konají za účelem vzájemného poznávání.

I přes snahu MŠ spolupracovat s rodinou, existují důvody, které vzájemné kooperaci nepřejí. Překážky lze vidět na straně rodičů z důvodů jejich časové vytíženosti a neochotě zapojovat se aktivně do života předškolního zařízení.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

V teoretické části jsem uvedla důvody, které zvyšují zapojení prarodičů do výchovy dítěte v rodinách. Jedna z možností, jak mohou prarodiče rodičům pomoci, je jejich zastoupení v MŠ. Učitelky přichází do kontaktu s prarodiči stále častěji. Na tento fakt je nutné reagovat a uvědomit si, že tak jak je nutné dobře spolupracovat s rodiči, je důležité mít dobré vztahy i s prarodiči. V praktické části se proto orientujeme na objasnění a zodpovězení otázky, jakou podobu má spolupráce prarodičů s MŠ.

3.1 Cíle výzkumu

Cílem výzkumu je odhalit a popsat podobu spolupráce prarodičů s MŠ. Spolupráce bude dobře fungovat, pokud bude oboustranná. To znamená, že prarodiče budou nejen přijímat, co jim MŠ nabízí, ale i oni budou pro ni přínosem.

Dílčí výzkumné cíle:

Odkrýt, jak probíhá komunikace mezi aktéry vzdělávání v mateřské škole.

Popsat okolnosti a možnosti spolupráce prarodičů s mateřskou školou.

Odhalit přínos prarodičů pro mateřskou školu.

Na základě výzkumných cílů byla zvolena hlavní výzkumná otázka a dílčí výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka zní: **Jakou podobu má spolupráce prarodičů s mateřskou školou?**

Pro odhalení podoby spolupráce prarodičů s MŠ jsem zvolila následující výzkumné otázky:

- Jakými **formami** se realizuje **komunikace** mezi prarodiči a mateřskou školou?
- Jaké **důvody** vedou prarodiče ke spolupráci s mateřskou školou?
- Jaké **příležitosti** ke spolupráci s mateřskou školou prarodiče využívají?
- Jaký **přínos** mají prarodiče pro mateřskou školu?

3.2 Výzkumná strategie

Oblast spolupráce prarodičů s mateřskou školou je velmi málo probádaná, a proto je třeba zaměřit se na její podrobnější zkoumání. Pochopit problematiku z různých úhlů, podle po-

třeby se doptávat na nejasné okolnosti a utvářet si systematickou představu z výpovědí participantů. Z těchto důvodů jsem se rozhodla pro **kvalitativně orientovaný výzkum**. Domnívám se, že zvolený typ výzkumu mi pomůže nalézt odpovědi na postavené výzkumné otázky. Podle Švaříčka, Šed'ové, (2014, s. 24) dokáže kvalitativní výzkum „jít do hloubky a kontextuálně zakotveně prozkoumat určitý široce definovaný jev a přinést o něm maximální množství informací.“

3.3 Výzkumný vzorek, výzkumná metoda

Výzkumný vzorek byl vybrán záměrně a byl dostupný. Jednalo se o učitelky působící v mateřské škole na vesnici a o prarodiče, kteří mají alespoň jedno vnouče v tomto předškolním zařízení. Do výzkumu se zapojilo **5 prarodičů – žen, ve věku 44 - 69 let a 3 učitelky, ve věku 40 - 60 let, s praxí 7 - 38 let**.

Do výzkumu jsem chtěla zařadit předškolní zařízení vesnického typu. Důvodů bylo hned několik. Domnívala jsme se, že na vesnicích bude fungovat pospolitost a to i v případě prarodičů, kteří v ní budou více k dispozici rodině, než ve městě. Proto můj výběr směřoval do vesnické MŠ, se kterou mám své zkušenosti. Sama jsem ji navštěvovala a absolvovala jsem v ní své odborné stáže.

Za nejvhodnější způsob kontaktu jsem považovala přímou konfrontaci s aktéry vzdělávání v MŠ. Proto jsem si jako metodu sběru dat vybrala **polostrukturované interview**, které se drží určité struktury otázek, ale zároveň dovoluje přizpůsobovat doptávání daným situacím. Okruhy k interview s prarodiči a učitelkami MŠ - (viz přílohy P II. a P III.).

3.4 Realizace výzkumu

Nejprve jsem navštívila jednotlivé třídy zvolené MŠ a požádala učitelky, aby mi doporučily prarodiče, na které se mohu s prosbou o poskytnutí rozhovoru obrátit. Zároveň mi slíbily, že se do výzkumu také zapojí. Dohromady se mi podařilo oslovit tři učitelky, z každé třídy jednu. Ze seznamu jsem si vybrala prarodiče, kteří nejlépe odpovídali mým představám. Chtěla jsem, aby byli věkově různorodí, pracující i v důchodu. Provedla jsem pilotní výzkum s jedním prarodičem. Vytipované prarodiče jsem oslovovala přes jejich děti, protože jsou mi věkově bližší a lépe jsem jim potřebu výzkumu vysvětlila. Rodiče byli ochotní a rozhovory mi se svými prarodiči domluvili. Do výzkumu jsem chtěla zahrnout šest prarodičů, ale bohužel mi poslední prarodič i přes předešlou domluvu rozhovor odřekl a svou účast v něm si rozmyslel. Všechny prarodiče jsem navštívila v jejich domově. U první roz-

hovoru byla přítomna i dcera participantky. Myslela jsem si, že prarodiče budou volit jako místo k interview prostředí MŠ, ale sami navrhovali setkání u nich doma. Byla jsem ráda, že jsou ve svém přirozeném prostředí a mohou se tak více uvolnit. Všechny rozhovory byly velmi příjemné. Pohovory s učitelkami probíhaly v prostorách MŠ, nejčastěji v jejich třídách. Při provádění rozhovoru jsem se řídila pravidly etiky výzkumu. Připravila jsem informovaný souhlas, který jsem každému participantovi vysvětlila a předala k podpisu (viz příloha P I.). Rozhovor bylo nutné si zaznamenat a uchovat. S nahráváním neměl žádný z účastníků problém. Nabídku, neodpovídat na otázky, které by byly nepříjemné, nikdo nevyužil.

Nasbíraný materiál jsem poté přepsala do písemné podoby do počítačového programu Microsoft Word. Pro zpracování analýzy získaných dat jsem si zvolila techniku **otevřeného kódování**. Používala jsem pouze techniku papíru a tužky. Rozhovory jsem si mnohokrát pročítala a vybraným úsekům přiřazovala odpovídající kódy. Kódy jsem v průběhu analýzy přejmenovávala, aby lépe vystihovaly určitý typ. Na konci mi vzniklo množství kódů, které bylo třeba systematicky kategorizovat. Kódy jsem následně seskupila do několika kategorií a podkategorií. Na základě analýzy dat se vynořily tyto kategorie a podkategorie:

OBRAZ MATEŘSKÉ ŠKOLY

- Presentace mateřské školy
- Hodnocení učitelek

KONTAKT S MATEŘSKOU ŠKOLOU

- Styl komunikace
- Informační zdroje

POTŘEBA ZAPOJIT SE

- Podpora rodiny
- Okolnosti účasti

DĚNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

- Aktivity pro prarodiče
- Vítaná pomoc

3.5 Charakteristika participantů výzkumu

Výzkumu se zúčastnilo celkem 5 prarodičů - žen. Oslovovat muže mi učitelky MŠ nedoporučovaly, protože se v daném předškolním zařízení vyskytují zřídka a nárazově. Snažila jsem se alespoň o věkovou různorodost. Potvrdila jsem fakt, že věk prarodičů nelze přesně určit a do výzkumu se zapojily babičky ve věku 44 – 69 let, pracující i v důchodu. Výzkumu se zúčastnily 3 učitelky působící v mateřské škole na vesnici, ve věku 40 - 60 let, s praxí v rozpětí 7 - 38 let. Níže uvádím jejich charakteristiky, které jsem vytvořila na základě informací, které se mi podařilo získat.

- **Prarodič č. 1**

Prarodiče č. 1 představuje nejstarší babička, která se výzkumu zúčastnila. Má 69 let, je v důchodu. Žije s manželem ve vlastním domě a má dvě dcery. Celá rodina žije na vesnici nedaleko od sebe. Participantka má čtyři vnoučata, samé kluky. Nejstarší dcera má dvojčata a oba kluci navštěvují MŠ. Jejich vývoj neodpovídal požadavkům na školu, proto měli odklad školní docházky, ale příští školní rok už nastoupí do základní školy. Kluci mají 7 let. Další vnoučata od druhé dcery jsou už školou povinné, ve věku 8 a 14 let. Vztahy se všemi vnoučaty hodnotí babička jako vynikající. Jsou téměř v každodenním kontaktu. S dvojčaty si spolu hrají nebo malují. S mateřskou školou je v dlouhodobém kontaktu, doprovázela do ní už nejstaršího vnuka.

- **Prarodič č. 2**

Druhým účastníkem výzkumu se stala babička ve věku 60 let, stále aktivně pracující. Má dvě děti a dvě vnoučata. Dceřin syn ve věku skoro 6 let chodí do MŠ. Prarodiče žijí ve vlastním domě nedaleko dcery. Babička má náročnou pracovní dobu. Pracuje celý týden do večera. Volný den má pouze v pondělí a v tu dobu se věnuje svému vnoučeti. Malují si spolu, sledují dětské televizní programy. Při vhodném počasí tráví společný čas venku, nejčastěji na kole. V pondělí pomáhá rodině s vyzvedáváním vnuka z MŠ. Participantka uvádí, že se krátce vidí téměř denně, ale nejvíce se spolu užijí o víkendu.

- **Prarodič č. 3**

Prarodič č. 3 je 44 letá pracující babička, která má dvě dcery a dvě vnučky, ve věku 6 a 2,5 let. Bydlí společně s nejstarší dcerou. MŠ navštěvuje nejstarší vnučka, která půjde příští rok do školy. Vztahy se starší vnučkou popisuje babička jako komplikované. Vnučka o babičku nejeví velký zájem, málo s ní komunikuje, i když se setkávají každý den. Komu-

nikace vážně i s její dcerou, která ji na akce MŠ nezve, nežádá ji o pomoc. Vztahy s mladší vnučkou vidí jako lepší. Hodně ji hlídá, hrají spolu pexeso, vyrábí z plastelíny nebo kreslí. Starší vnučka s ní občas hraje společenské hry.

- **Prarodič č. 4**

Prarodičem č. 4 je babička, ve věku 62 a je v důchodu. Má tři děti. Dohromady má šest vnoučat. Nejstarší syn žije na vesnici a má dvě dcery ve věku 9 a 5 let. Nejmladší dcera, která žije také ve stejné obci, má dvě děti. Babička a děda mají vlastní dům i domácnost. Vztahy se všemi vnoučaty popisuje jako dobré. Vnoučata u nich často zůstávají i přes noc. Kontakty s vnoučaty ovlivňuje vzdálenost, kde bydlí. S těmi, co žijí ve stejné vesnici je kontakt každodenní, s ostatními se vidí asi jednou za týden. Nejčastěji spolu hrají společenské hry. Mateřskou školu navštěvovala všechna vnoučata z této vesnice. Nyní do ní dochází pouze nejmladší vnučka.

- **Prarodič č. 5**

Prarodiče číslo 5 představuje babička, která je v invalidním důchodu. Má dvě děti. Její dcera má dvě děti. Vnučka má 10 let a vnuk 8. Ze strany syna se jedná o vnuka ve věku 6 let, který navštěvuje MŠ. Tuto MŠ navštěvovala všechna její vnoučata. Prarodiče nežijí ve stejné vesnici, jako se předškolní zařízení nachází. Bydlí v bytě ve vedlejším městě. S vnoučaty je téměř v každodenním kontaktu. Vztahy uvádí jako nejlepší, jaké vůbec mohou být. Vnoučata vnímá jako smysl a náplň svého života. Z rozhovoru šlo vycítit velké zaměření na rodinu a silný citový vztah k vnoučatům. Společné chvíle tráví hlavně venku. Vnoučata jsou sportovně založená – jezdí na kolečkových bruslích, na kolech, nebo na koloběžkách.

- **Učitelka č. 1**

Učitelka č. 1 má 59 let. Brzy půjde do důchodu. Vystudovala střední pedagogickou školu a po ní nastoupila do této MŠ na vesnici, ve které je dodnes. Ve své praxi se hodně věnovala logopedické prevenci. V MŠ působí 38 let. Sama je prababičkou. Participantka uvádí, že ji tato role hodně změnila. Dříve vyžadovala u dětí disciplínu a stanovovala si přísná kritéria. Dnes volí k dětem mírnější přístup. Prarodiče se podle jejich slov v MŠ objevovali po celou dobu. Většina prarodičů byli v minulosti v důchodovém věku a měli více času na společné povídání.

- **Učitelka č. 2**

Učitelka č. 2 je nejmladší účastnicí výzkumu. Má 40 let a v MŠ působí 7 let. Nejprve vystudovala střední ekonomickou školu a ve volném čase se věnovala kroužku Cvičení pro děti od 1 do 4 let. Dosavadní práce ji nenaplňovala, a proto začala pracovat v této vesnické MŠ, ve které si dodělala potřebné pedagogické vzdělání. Stále má na starosti kroužek cvičení s dětmi v tělocvičně. Dále vede centrum v MŠ, do kterého dochází děti, které se seznamují s předškolním zařízením.

- **Učitelka č. 3**

Poslední participantce je 60 let a má ve školství mnohaletou praxi. Vystudovala střední pedagogickou školu. Do vesnické MŠ nastoupila v roce 1981 a vypracovala se z učitelky, na ředitelku zařízení. Po dobu svého působení se setkala s mnohými prarodiči. Největší rozdíl mezi minulostí a současností vidí v nárůstu technologií, které i prarodiče využívají.

V další části práce budu pro přehlednost tyto participantky označovat zkratkami U1, U2 a U3 a prarodiče PR1, PR2, PR3, PR4 a PR5.

4 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

4.1 OBRAZ MATEŘSKÉ ŠKOLY

Aby vůbec ke spolupráci docházelo, je třeba, aby pro ni MŠ vytvářela vhodné podmínky, ke kterým bezesporu patří příjemné a přátelské prostředí. Proto se vynořila i první kategorie, která pojednává o spokojenosti prarodičů s MŠ po stránce materiální, estetické i profesionální. Do této kategorie patří podkategorie **Prezentace MŠ** a **Hodnocení učitelek**. Z dat vyplývá, že oba tyto aspekty jsou na velmi dobré úrovni. Pozitivní pohled na MŠ ovlivňuje kvalita prostředí i personálu.

4.1.1 Prezentace Mateřské školy

Spolupráci označují prarodiče i učitelky za bezproblémovou. Učitelky uvádí, že s prarodiči vychází dobře. Shodují se, že po dobu jejich účasti v MŠ nezaznamenaly žádné problémy. Prarodiče přichází do MŠ nepravidelně, nejsou s učitelkami v každodenním kontaktu. Do předškolního zařízení by měli přicházet s příjemným pocitem. To, jakým způsobem jsou vnoučata spokojena s MŠ, může ovlivnit jejich pohled na toto zařízení.

„Já myslím, že dobrá. Jako malý je nadmíru spokojený, taky rád chodí do školky. A my, říkám, jako zatím nejsou nikdy, nebyly žádné problémy, co by se týkalo nějakého, já nevím, buď organizačního, nedej bože personálního, jako nikdy nebyly problémy. Myslím si, že snad už ani nebudou.“ (PR 5)

Spolupráce prarodičů s učitelkami začíná zpravidla nástupem prvního vnoučete do třídy. Pokud by se prarodiče v prostředí MŠ necítili dobře, jejich zapojení by se s přibývajícím počtem vnoučat nerozvíjelo, nebo by se omezovalo pouze na nutné aktivity spojené s vyzvedáváním nebo doprovodem dětí do MŠ. První kontakt, který s učitelkami navázali, hodnotí kladně. S příchodem dalšího vnoučete do MŠ jejich pomoc rodině pokračuje zpravidla ve stejné podobě. Pokud se účastnili akcí i předtím, je pravděpodobné, že jejich zapojení do dění MŠ přetrvává. Ze získaných dat vyplývá, že je tomu opravdu tak. Pokud prarodiči nebrání ve spolupráci zdravotní překážky, tak se v MŠ opět objevují.

„Když jsem chodívala pro toho nejstaršího. Tam ona už potom vlastně až když ona šla dělat a měl tři roky. Tak už jsem prostě pravidelně už ho vyzvedávala a už s těma děckama víc jako.“ (PR 1)

Z výpovědí participantek lze nabýt dojem, že se jim prostředí mateřské školy líbí, protože uvádí, že je dobře materiálně vybavená. Prošla řadou změn, rozšířila se o novou budovu, což prarodiče vnímají jako velkou výhodu. Prostředí MŠ na prarodiče působí příjemně a esteticky. Učitelky se snaží navozovat příjemnou atmosféru pomocí výzdoby, která je orientována na roční období a s nimi souvisejícími svátky. Dále se skládá z děl dětí, o které prarodiče projevují velký zájem a také vnoučata se jim svými díly ráda chlubí. Co se týče vybavenosti a estetičnosti nezazněla od účastníků výzkumu jediná kritika.

„Že je dobrá jako. Že tam jsů, není problém ted'ka kór, když to ještě spravili tu školku, takže je tam víc místa. Není tam problém. Majů tam aj víc na hraní. Pro ty děcka majů hernu. Už aj tých záchůdků je tam už lepší, jak to bývalo, když byly jako naše děcka, takže to už ta umývárka tam je lepší pro tu školku.“ (PR 1)

„Říkám jako, všechno je to, velmi se mě, majů tam celkově je to hezky udělané, jako vyzdobené. Typicky, co patří ke školce, že tam není žádná. I ten název se mi líbí, že je to MŠ Sluníčko. Líbijů se mi tam i ty malby, různé vázičky tam mají nadělané, z dřevinky takové. Líbí se mně to, opravdu se mně to líbí. Výzdoba oken je taky hezká. Jako řekla bych, že si to opravdu hledí, že víjů kudy tudy.“ (PR 5)

Další z faktorů, který ovlivňuje obraz MŠ je spokojenost s nabídkou akcí. Většina prarodičů se těší na akce, které MŠ pořádá. Program akcí na školní rok se většinou opakuje a prarodiče, pokud mají vnouče v MŠ dalším rokem, se mohou opětovně účastnit. To dokazuje i výpověď prarodiče 5, která v rozhovoru mnohokrát vypráví o podzimní akci, na kterou se každý rok těší. Také prarodič 4 se o této akci zmiňuje. Účast na programech dětí z MŠ končí zpravidla odchodem posledního vnoučete z tohoto zařízení. To se ovšem nedá říct o spolupráci, kterou si učitelky s některými prarodiči vytvořily. Jejich pomoc MŠ pokračuje po několik dalších let.

„Líbí se mi i ta jejich organizace, když dělají různé, jak se tomu říká na podzim, Mecháčka, dědečka Mecháčka. To je velmi pěkná akce, na kterou sem velmi rádi chodíme. Na dílničky. Řekla bych, že velmi dobře se, líbí se mně to tam.“ (PR 5)

„Anebo my vlastně s něma, že jich třeba já nevím zavoláme, paní O. x let nám sem chodí a pečeme s ňou ty perníčky. Někdy dojde sama, a někdy si vezme ještě někoho s sebou. Manželé H., jsou to senioři, chodila sem jejich vnoučata. Tak pořád ještě ta spolupráce s něma je v rámci toho jablíčka. Jo, a potom vlastně vyvrcholení je na ty Vánoce. Takže ten kontakt pořád přetrvává a pořád jako tak s nima spolupracujem.“ (UČ 3)

Ze získaných dat vyplývá, že prarodiče vnímají tuto MŠ jako organizaci, ve které se cítí dobře a i jejich vnoučata jsou v ní spokojená. Navazují na spolupráci s dalšími vnoučaty tam, kde přestali. Prarodiče mohou pozorovat změny, které v MŠ nastaly, protože většinou i jejich děti toto předškolní zařízení navštěvovaly. Do MŠ se vrací v roli prarodiče, nikoliv jako rodiče. Z rozhovorů si lze všimnout, že prarodiče nejvíce oceňují změny, které se týkají přestavby MŠ. První dojem z MŠ popisují jako pozitivní. Všimají si i výzdoby, která v nich vyvolává příjemné pocity. Opakovaně se vrací na akce, které je zaujmou. Kontakty přetrvávají po mnoho let.

„Tak jelikož tam chodily už moje děti. Já myslím, že je docela na pěkné úrovni.“ (PR 2)

4.1.2 Hodnocení učitelek

Mateřská škola může působit na prarodiče prostřednictvím estetického vnímání a materiálního vybavení. Neméně důležitá je rovina profesionální. Na prarodiče působí zaměstnanci, kteří v předškolním zařízení pracují, protože s nimi přichází nejčastěji do kontaktu. Prarodiče uvádí, že jsou s učitelkami spokojeni. Vyzdvihují jejich profesionalitu, přátelské a vstřícné jednání. Oceňují jejich práci a filozofii MŠ. Prarodiče jsou pro učitelky vítanými hosty.

„Jako vždycky mi vyšly vstříc. I když jsem potřebovala některého z nich si vzít třeba dřív, nebo když jsem, já chodím po lékárnách, tak když jsem se třeba zdržela, zavolala jsem, tak mi jich nedali spat. Vždycky mě vyšly vstříc. Nemůžu říct půl slova jako.“ (PR 5)

Prarodiče velmi oceňují, pokud si na ně učitelky najdou čas a věnují se jim. Zvláště na začátku školního roku, kdy ještě dobře neznají školní prostředí a potřebují poradit. Akceptace prarodičů v MŠ a vstřícné jednání ze strany učitelek může posílit pozitivní první dojem, který je důležitý pro navázání další spolupráce.

„Možná když jsou tady úplně ze začátku poprvé, tak jsou takoví, jo že trošku neví, ztraceni. Jo, že jde úplně vidět, když je člověk potká na chodbě, tak že chtějí jako že poradit, kde vlastně mají na to dítě čekat, když obědvá. Nebo kde mají jít do šatny a takové.“ (UČ 2)

Obě strany nemusí být vždy spokojené. Od participantů zazněla kritika, která se týká profesionality i negativního dojmu z učitelky. Prarodič 3 se k tomuto případu nechtěl dále vyjadřovat. Myslím si, že jde o osobní zaujetí, které může být způsobeno negativní zkušeností a tento pocit si prarodič přenáší dál a může ovlivňovat jejich vzájemné vztahy. Praro-

dič 5 nebyl spokojený s přístupem učitelek při nástupu první vnučky do MŠ. Během let se tato situace změnila a dnes už žádné výhrady k jejich profesionalitě nemá.

„Tak já si myslím, že to tam mají pěkné jako, zařízení, učitelky. Až na jednu teda. Všechny se mě jako učitelky líbí, až na jednu, ta se mi moc nelíbí.“ (PR 3)

„No, teď bych řekla, že už je na velmi dobré úrovni. Vzhledem k tomu, když chodily dceřiny děti, bylo to slabší, ale jako slabší v tom, že řekla bych, že v tu dobu ještě učitelky nebyly na takové úrovni, jak se chovají dnes. Říkám, oproti, když to srovnám před těmi čtyřma asi lety, když ta vnučka chodila, tak tam to bylo nějaké, tam to kapánek vázlo u některých.“ (PR 5)

Učitelky se snaží posilovat vztahy dětí se starými lidmi. Pro klub seniorů připravují různé aktivity a připravují pro ně výzdobu, aby se v prostředí klubu cítili příjemně. Učitelky se snaží o podporu generačních vztahů prostřednictvím drobných dáreků pro prarodiče. Upozorňují děti na jejich význam v životě. Děti mají zpravidla kladný vztah ke starým lidem, protože jsou v častém kontaktu se svými babičkami a dědečky.

„Takže, protože vím, že děti vždycky, toto byla babičce, toto je babičce, že nikdy nezapomněli s nějakou drobností, aby se neudělalo i pro tu babičku, takže. Řekla bych, že i tady v tomto ta školka, jich dost, aby ty děti pamatovaly nejenom na ty rodiče, ale i na ty prarodiče, aby třeba pro tu babičku třeba taky ten perníček, nebo cokoliv, když na vánoční besídku dělaly, aby udělaly.“ (PR 5)

Prarodiče přichází nejčastěji do kontaktu s učitelkami. Jejich jednání a vystupování ovlivňuje pohled prarodičů na MŠ. Většina prarodičů je s učitelkami spokojená, protože se jim snaží vyjít vstříc. Ale v některých případech postrádají prarodiče jejich profesionalitu. Prarodiče jsou také klienti MŠ a učitelky by si měly uvědomovat, jak s nimi jednájí. I když se MŠ nachází na vesnici, kde se všichni znají, tykají si, o všem se svěřují. Je třeba dodržovat pravidla diskretnosti, určitého odstupu a formálnosti.

4.2 KONTAKT S MATEŘSKOU ŠKOLOU

Komunikace je součástí každodenního života, nelze nekomunikovat. Styl a přístup, který volí učitelky k prarodičům, ovlivňuje jejich vzájemné vztahy a postoj k tomuto zařízení. Prarodiče jsou více opatrní, chtějí se ujistovat, že všemu dobře porozuměli. I proto upřednostňují osobní kontakty před jinými formami komunikace. Dalším častým informačním zdrojem pro prarodiče je nástěnka. Prarodiče využívají i internet a prohlíží si webové

stránky MŠ. Kategorie, která se dále vynořila, obsahuje podkategorie **Styl komunikace** a **Informační zdroje**.

4.2.1 Styl komunikace

Komunikace mezi aktéry vzdělávání v MŠ probíhá bez větších problémů. Učitelky jsou ochotné poskytnout prarodičům informace, poradit jim, pokud potřebují pomoc. Informují je o dění v MŠ. Ale také přes prarodiče sdělují důležité informace. Prarodiče chtějí, aby jim učitelky podávaly informace o svém vnoučeti. Aktivně se sami ptají. Nejvíce se zajímají o to, jestli vnouče v MŠ jedlo, nebo jak se chovalo. Učitelky jsou v tomto směru ochotné, a o všem je informují.

„No určitě. Určitě. To se ptám, jestli obědval, nebo jestli jedl, nebo byl hodný, nebo tak.“
(PR 2)

„Když se potřebuji na něco zeptat. Ale když potřebuji něco, tak nikdy neodmítneme nějaké informace, co potřebuji vědět.“ (UČ 1)

Komunikace probíhá především ústní formou. Prarodičům i učitelkám tento typ komunikace vyhovuje. Také je nejvhodnější ke společnému poznávání a budování vzájemných přátelských vztahů. Občas prarodiče využijí i telefonní spojení, ale spíše jen při nečekaných událostech. V ostatních případech preferují komunikaci tváří v tvář. Podle jejich výpovědí je to úplně nejlepší způsob, protože získají okamžitou zpětnou vazbu.

„Většinou všechno ústně. To málokdy se opravdu, to stalo snad za celou dobu snad jenom dvakrát, co jsem tam volala, že nestíhám.“ (PR 5)

Učitelky uvádí, že někdy je komunikace s prarodiči lepší, než s rodiči. Prarodiče jsou podle jejich názoru chápavější než rodiče. Mají své zkušenosti a nahlíží na svá vnoučata z jiného úhlu než jejich děti. Učitelky využívají prarodiče jako prostředníky ke sdělování informací pro rodiče. Prarodiče roli informátora přijímají zodpovědně, raději se víckrát ujistí, jestli sdělení správně pochopili.

„Tak většinu my s něma teda přímý ten kontakt, když s něma mluvíme. Tady přes nějaké ty, nebo když chceme nějaký vzkaz pro ty rodiče, tak přes ně, když tady chodí, takže spíš tady toto s něma my, tímto způsobem. Že nám pomáhají, i když aj něco o tom dítěti chceme sdělit, tak spíš aj přes ty prarodiče to sdělíme, aby to mohli těm rodičům prostě oni potom podat.“ (UČ 3)

Učitelky se snaží styl komunikace přizpůsobit potřebám prarodičů. Vnímají, že někteří starší lidé potřebují informace zopakovat. Mluví s nimi pomalu a srozumitelně. Učitelka 2 popisuje komunikaci s prarodiči jako dobrou, ale z některých z nich cítí nejistotu. Snaží se s nimi navazovat rozhovory a tento pocit odbourávat.

„Já si myslím, že dobře probíhá komunikace. Hlavně tak jakože se na všechno jakoby zeptají radši dvakrát, aby se ujistili jo, jestli správně třeba slyšeli, nebo nevím. Nebo jestli to správně pochopili. Tak mi přijde, že to tak potřebují. Ale takovým těm trochu už starším, nebo tak, tak se jim to snažím prostě říct osobně a většinou mi přijde, že to jak kdyby chtěly zopakovat. Jo, jestli to dobře pochopili, aby to mohli správně předat tady ty informace, takže. Nebo já s tím žádný problém nemám. Jako komunikace jako dobrá. Možná, že musí být taková pomalejší, nebo to, ale jako nemám s tím problém.“ (UČ 2)

Prarodiče mají přehled o dění v MŠ. Učitelky je informují o akcích, na které je i osobně zvou. Učitelky se snaží s každým prarodičem prohodit alespoň pár slov. Neomezovat se jen na formální pozdravy. Pokud mají možnost, připomínají prarodičům nadcházející akce a nabízejí možnost zúčastnit se. Přesto má prarodič 3 pocit, že jde o strohou komunikaci a učitelky o kontakt nestojí. Z rozhovoru mě ale připadalo, že tato babička projevuje malý zájem o informace, aktivně se neptá na své vnouče, v MŠ tráví jen nezbytný čas. Její přístup ovlivňuje i chování učitelek k ní.

„Mě ne. Mě jenom řeknou, když je potřeba, něco zaplatit, abych řekla dceři, nebo když mám peníze, tak to zaplatím a jinak nee.“ (PR 3)

„Ano, už mě aj říkaly, ať se dojdu podívat.“ (PR 4)

Mateřská škola se snaží pomocí rozhovorů navazovat nové a nové kontakty. Pedagogové si musí vytipovat, kdo by o spolupráci stál a kdo by zájem neměl. Prarodiče nejsou příliš aktivní se do dění MŠ zapojit. Děje se tak zpravidla pokud je učitelky samy osloví. Učitelka 3 uvádí, že spolupráce s babičkami funguje dobře, ale měla by zájem do MŠ přilákat více dědečků.

„Poprvé se tu objeví, neříkám, že všichni, ale určití a člověk ten kontakt už navazuje s něma. Takže tak s něma a vytipuješ, máš některé, kteří o to neprojevují zájem nebo ani se ti nepustí do rozhovoru. Jo, už víš, že tady, jak chodí, prohodíš to slovo a uvidíš, že se chytne, chce se zeptat na to a na to. Tak už si tak aj tipuješ ty lidi, jací vlastně budou a jací jsou, a jestli s něma může člověk navázat tu spolupráci.“ (UČ 3)

4.2.2 Informační zdroje

Prarodiče se informace dozvídají v první řadě od učitelek z třídy, nebo od svých dětí a vnoučat. Mezi další informační zdroj, který využívají, patří bezesporu nástěnka. Na ní se mohou dozvědět spoustu informací bez nutnosti komunikace s učitelkami. Tuto písemnou formu využívají prarodiče nejčastěji po osobním kontaktu.

„Přes rodiče. A tam jsou nástěnky ve školce vlastně. Jo a tož, když tam si to přečtu jako ve školce prostě, co jsou nástěnka. Tak tam mají co bude, jaké divadlo, co bude na jídlo.“

(PR 1)

Nástěnku si čtou prarodiče zpravidla při každém vyzvedávání vnoučete z předškolního zařízení. I když ji nečtou pravidelně, znají její obsah. Zajímají se o aktuality a nejčastěji vyhledávají jídelníček. Dále si čtou provozní věci, které poté sdělují svým dětem. U nástěnek se nachází i výtvary dětí. Jejich díla si prarodiče také pravidelně prohlížejí. Učitelky se snaží nástěnku často obměňovat. Poskytovat informace o výchovně vzdělávacím programu, dávat ukázky říkanek a básniček, které budou s dětmi probírat. Vydávají pozvánky na akce, které se aktuálně konají v nejbližších městech a ostatní provozní informace.

„Tož, podle toho, jak často chodím pro malého. Ale když jdu pro malého, tak pravidelně si ju čtu. Pravidelně. Protože mě zajímá, když se ho zeptám, cos obědval, cos měl na svačinku. Aby člověk měl aj trošku, jestli to děcko vůbec jo, takže si přečtu nástěnku, jdu pro něho a pak mu řeknu, cos obědval? No a tak aspoň zjistím, jestli opravdu obědval nebo, takže všechno si zjišťuju. Přečtu a jako říkám, co dojde, tak první co je, že si přečtu ten jídelníček, abych toho malého trošku podusila, ať vím, co z něho vyleze.“ (PR 5)

Většina prarodičů žije ve stejné vesnici, ve které se nachází MŠ. Z tohoto důvodu mohou využívat místní zdroje k získávání informací. Patří sem rozhlas, kabelová televize nebo časopis – místní zpravodaj. Největší zájem projevují prarodiče o fotografie z akcí, které se konaly, nebo kterých se sami zúčastnili. Starší lidé využívají hlavně kabelovou televizi, na které běží aktuální informace, které s MŠ souvisí, ale také se zde objevují fotky z jejích akcí.

„Když su náhodů u dcery a oni to mají tak se dívám jako. Ale jinak doma to ne jako. Anebo přes kabelovku. Když to máte jako tak, tam se to také ukazujů, co se děje jako. Prostě když mají ty tanečky pro ty matky a takhle tak přes to většinů se takhle dostanu.“ (PR 1)

Vyspělé technologie se pomalu stávají součástí života prarodičů. Mnoho prarodičů využívá k získávání informací internet, prohlíží webové stránky MŠ, ale také si zde vyhledávají fotky z akcí. Učitelky poukazují na to, že prarodiče si prostřednictvím telefonu dokumentují básničky, které s dětmi aktuálně probírají.

„Anebo sem tam se někdy kuknu na webovky, protože oni tam mívaj i pěkné fotky. Takže se dívám i na webowky.“ (PR 2)

„Ty babičky ti už spíš jdou, přečtou si, co děláme, básničku, písničku, fotí si, i jsem viděla kromě rodičů, že si to fotí, hlavně u těch malých děcek, protože oni doma chtěou s těma děckama si opakovat. Viděla jsem, aj babička, že si to fotila, básničku.“ (UČ 1)

Ne všichni prarodiče internet a počítač používají. Nechtějí se učit novým věcem, nejsou technicky zdatní. Dávají přednost místním informativním zdrojům. I když s počítačem umí pracovat, stránky MŠ nenavštěvují. Pokud prarodiče zájem o fotky i informace mají, umí si je najít. Mohou využít osobní komunikaci, přečíst si informace na nástěnce, prohlížet si fotky v místním zpravodaji, na webových stránkách nebo prostřednictvím kabelové televize. I rozhlas hlásí, pokud se koná nějaká akce. Informativních míst je podle participantů mnoho.

„Tož další je možnost po telefonu. No, šlo by aj přes internet, ale s tím se moc nekamarádím.“ (PR 4)

„Ne. Ještě jsem tam nebyla. Vím, že dcera někdy bývá, ale ještě jsem se nedívala. Stránky jsem ještě neviděla.“ (PR 3)

4.3 POTŘEBA ZAPOJIT SE

Prarodiče se stávají vítanou pomocí rodiny. Mají více času, pokud jsou v důchodovém věku, ale především mají zájem o svá vnoučata. Také pracující prarodiče se snaží být své rodině nápomocní. Co se týká mateřské školy, nejčastěji pomáhají s přiváděním nebo odváděním vnoučat z MŠ. Do mateřské školy přichází sami, nebo v doprovodu rodičů. Seznamují se s prostředím předškolního zařízení a chtějí být součástí života vnoučat. S MŠ spolupracují z rodinných i osobních důvodů. Třetí kategorie v sobě zahrnuje podkategorie **Podpora rodiny a Okolnosti účasti**.

4.3.1 Podpora rodiny

Prarodiče se nejčastěji angažují ve vyzvedávání nebo doprovázení vnoučat do MŠ. Do předškolního zařízení přichází rodiny společně, ale také, pokud potřebují rodiče z různých důvodů zastoupit. Důležitá je podle učitelek jejich účast v adaptačním období dítěte. Prarodiče působí jako opora pro rodiče i pro samotná vnoučata. Prarodič se poprvé seznamuje s předškolním zařízením. Navazuje prvotní kontakty s učitelkami. Dítě získá pocit, že prostředí MŠ je bezpečné a vítané. Učitelky uvádí, že během týdne se v MŠ prarodiče většinou objeví, poprvé zpravidla v doprovodu rodičů. Později přichází do zařízení i sami.

„Takže já jsem tam s nima byla ten první den. Jsem nebyla s ním, byla jsem s dcerou pro něho. Jak jsme se byly podívat, jak to teda zvládl.“ (PR 2)

„Z toho začátku, třeba u té aklimatizace toho děcka to je dobré, třeba ta babička i s maminkou přijdou. Jsou tady takové případy. Jedna babička chodí každý den vlastně s dcerou a s vnoučkama. Takže při té aklimatizaci je to fajn, že se zapojí, že jich tak jako uvedou do té školky.“ (UČ 1)

Vstup prarodičů do MŠ je založen na pomoci rodičům, kteří mají náročné zaměstnání a dlouhou pracovní dobu. Rodiče v dnešní době často pracují na směny a dojíždějí za prací. Nástup do zaměstnání se neshoduje s provozní dobou MŠ. Jejich pracovní doba obvykle končí, když se MŠ zavírá. Pokud to prarodičům čas dovolí, tak vyzvedávají, nebo doprovází dítě do předškolního zařízení oni. Nejčastěji se jedná o prarodiče v důchodu, babičky i dědy. Dříve se více angažovaly ženy, ale dnes se i muži – prarodiče zapojují do procesu MŠ.

„No tak, že je ráno zavedu do školky a vyzvedávám. Když rodiče nemůžou. Když oni majou stejnou směnu, ona má náročnou práci víte. Šest dní byla v práci, sedmý den měla volno. A to z odpolední ide na ranní, ráno na pět hodin. Když měla odpolední, tak syn měl ranní a jedně za čas se stane, ale teď kon třikrát do týdne.“ (PR 4)

Především z finančních důvodů se matky vrací po rodičovské dovolené brzy do práce. Potřebují zajistit péči o své děti. Prarodiče se do výchovy dítěte začínají zapojovat brzy, vypomáhají s hlídáním. Později, když vnoučata nastoupí do předškolního zařízení, snaží se rodině ulevit a dítě z MŠ vyzvednout nebo ho do ní doprovodit.

„Když snacha šla ve dvou letech do práce, tak tu jsem hlídávala. No vnučku L. jsem taky vyzvedávala, nebo když sů děcka nemocné, tak jsem je hlídala. Protože dcera si ju vodila a až potom, jak šla do práce, tak už chodila do školky.“ (PR 4)

Prarodiče, kteří jsou v důchodovém věku, mají méně povinností a více času, než pracující rodiče, nebo prarodiče. Velmi často pomáhají rodičům s odváděním, nebo přiváděním vnoučat do MŠ. Učitelky uvádí, že častěji děti vyzvedávají, než vedou. Ráno s dětmi zpravidla přichází rodiče. Výjimečně přichází i prarodič. Pracovně aktivní prarodiče pomáhají rodině podle směn v práci, až když mají volno. Jádrem jejich pomoci rodině spatřují učitelky ve vyzvedávání a doprovázení dětí do MŠ místo rodičů. Z dat vyplývá, že jejich pomoc není pravidelná, ale zpravidla pomáhají alespoň jednou za 14 dní. Některé babičky i pravidelně. Prarodič 2 vyzvedává vnuka z MŠ každé pondělí.

„Jak pomáhám? Starší vodím, když mám odpolední, tak starší vodím do školky ráno a občas pro ňu idu, když dcera nemůže. Tak potřebuju pomoci, tak jim pomůžu. Když možu. Dokát' možu.“ (PR 3)

„No, někdy opravdu zaskočí, když přece jenom v dnešní době se nepracuje do dvou, že. Rodiče jsou dýl v práci. Takže si myslím toto je hodně velká pomoc, že to hlídání dětí. A to je si myslím takové gró tady toho, té pomoci. To vyzvedávání těch dětí a věřím tomu, že třeba do večera než se ta rodina sejde, tak ta babička funguje jako babička, děda, že mají víc, nebo si udělají ten čas.“ (UČ 1)

Prarodiče jsou také výbornými pomocníky při nečekaných situacích. Pokud se rodič nemůže zúčastnit probíhající akce, tak ho zastoupí prarodič, aby to dítěti nebylo líto. Rodiče jsou v dnešní době vytížení a rádi vítají pomoc od prarodičů v podobě jejich zástupu na kroužcích. Prarodiče mají větší možnost uvolnit se z práce, pokud dítěti není dobře. Učitelky uvádí, že se v těchto případech objeví babička nebo děda a dítě si odvedou. Zastoupí po nezbytně dlouho dobu rodiče.

„Vyzvedávání, nebo ještě když se třeba stalo, že děti, jak jsou ty virózy a začly zvracet nebo cokoliv bylo bolení břicha, uší, tak zavolaly a já už jsem pro ně vždycky jela, protože dcera i syn jako všichni, snacha, všichni byli v práci, takže já jsem vždycky byla ta, která pro ně vběhla a tak. Takže dobré, no. Ale v práci mě vždycky vyšli vstříc, vždycky na té půl hodiny pustili. A já jsem si děcka popořádala. Takže nikdy nebyl žádný problém. I co se týče z mé strany.“ (PR 5)

„Když stane se, že maminka nemůže, ale dítě opravdu se chce toho zúčastnit. Přijde babička, dědeček, dva, tři kousky v té třídě vždycky se objeví. Že opravdu zastoupí ty rodiče v tomto. Jedna paní učitelka spíš vede takový kroužek v tělocvičně pro ty nejmenší děti, kde chodí už s maminkama. Tam se objevuje někdy třeba i babička, když nemůže maminka.“ (UČ 1)

Prarodiče, kteří jsou v důchodovém věku, v předčasných nebo invalidních důchodech, vyzvedávají vnoučata z MŠ po obědě. Pracující prarodiče se objevují zpravidla až odpoledne. Není ani výjimkou, že prarodič doprovází rodiče při vyzvedávání dítěte z MŠ, nebo také ráno při přivádění. Prarodiče se připojují k rodině i při dalších příležitostech. Zejména se vyskytují na tvoření a velkých akcích, které se konají o víkendu.

„Chodí sem, i bych řekla, třeba dělají možná kratší pracovní dobu, tak spíš na to vyzvedávání. Ale tady bych řekla určitá část, že z prarodičů už je důchodový věk. A chodí spíš to dopoledne. Ti, co tady vidím, to je důchodový věk, spíš když někdy odpoledne, tak to přijdou i s rodičama některé ty babičky. Těch dědečků je, ale už se aj ti dědečci tu objevují. Dřív tady bylo převážně babiček. Ale teď už i u mě, když vezmu jenom u mě, že tady dopředu už to tak nemůžu sledovat ty babičky, tak vidím, ale už tam vidím, že někdy ráno dědečci dovedou ty děti a aj odpoledne už je vyzvedávají. To jsou vyloženě už v důchodu, nebo jsou třeba v předčasných aj důchodech, ze zdravotních důvodů, třeba ani nemají ten důchodový věk. No a spíš teda někdy odpoledne, ale to možná jsou, bych řekla babičky, které jsou určitě aktivní, které ještě pracují. Když dojdou s těma rodičama.“ (UČ 3)

4.3.2 Okolnosti účasti

Velká část babiček a dědů vnoučata z MŠ pouze vyzvedává, aby odlehčili své rodině od starostí, a nadále s ní nespolupracují. Je ale i skupina takových, kteří se do života MŠ zapojují nejen výpomocí rodině, ale také z osobních důvodů. I když se prarodiče chtějí účastnit života MŠ, brání jim v tom překážky v podobě časové nedostupnosti, nebo velké vzdálenosti od rodin. Na některých prarodičích se podepisuje starší věk a svou aktivitu směrem k MŠ omezují.

Jeden z důvodů, proč se účastní života MŠ, je zájem o vnoučata. Prarodiče pozorují jejich vývoj a pokroky. Chtějí jim být nablízku a sdílet s nimi společné zážitky. Zajímají se o program v MŠ. Chtějí s dětmi opakovat básničky, navazovat na aktivity, které v průběhu dne vykonaly.

„No abych viděla, jak to chlapečkovi jde, že. Abych mohla třeba porovnat, jak ty ostatní děti, protože takto jenom, co mám kamarádky, tak ty vnoučata už mají vesměs starší. Takže nedokážu to tak třeba porovnat, jak jsou ty děti šikovné, nebo jak jim to jde v té školce.“
(PR 2)

„Tak je to život, to dítě pozorují, sledují, jak se vyvíjí. Chtějí po něm, aby bylo šikovnější, tudíž aby mu nějak pomohli, tak aby měli, co opakovat, tak se podívají, co kde dělali, aby si to mohli i doma zopakovat. Pokud to dítě hlídají, jenom s ním chvilku v tom dnu jsou, tak musí nějak komunikovat, na něco navázat. Pochválit za to, že třeba něco se naučil básničku ve školce, řekni mě i doma básničku, že. Takže to si myslím, že je normální koloběh života. Komunikují ve školce, komunikují doma s dítětem. Takže to si myslím, že je základ.“
(UČ 1)

Prarodiče mají zájem navštěvovat akce, na kterých vystupují jejich vnoučata. Chtějí je podpořit, protože malé děti vyžadují přítomnost rodičů, ale i prarodičů. Dívají se, jestli rodič přišel a viděl jejich vystoupení. Potřebují pochválit. Společné setkávání rodičů a prarodičů upevňuje stabilitu rodiny. Dítě se cítí bezpečně a milovaně. Také prarodiče mají radost z vystoupení. Chtějí vidět, jak se vnoučatům program povede. Nejprve sledovali pokroky u svých dětí a teď je vidí u svých vnoučat. Prarodič 4 uvádí, že ji potěší, i když vnouče řekne jen pár vět. Připravované akce MŠ se prarodičům většinou líbí a vyhledávají je. Vystoupení navštěvují, aby vnoučata podpořili a také kvůli osobnímu potěšení.

„Myslím si, že každá tato akce, kterou tyto děti předvedou, by, je pro ně něčím, jak se to řekne, honem, no je to takové, člověka to nabudí, řekne si, že není vyřazený ze života a ještě přeci pro něho někdo tu radost dělá a ví, že to udělal, že ty děcka mají taky obrovskou radost, když tu babičku s tym dědou tam uvidí.“ (PR 5)

Nejen rodiče jsou pracovně vytížení, ale mnoho prarodičů je v aktivním věku a ještě pracují. Jejich pracovní doba jim nedovoluje účastnit se všech aktivit v MŠ, o které by měli zájem. Nemají ani tolik možností pomáhat rodině. Pokud mají volno a čas jim to dovolí, rádi se do dění v MŠ zapojí. Zúčastňují se akcí, když mají volno. Prarodič 1 uvádí, že má své vlastní povinnosti, musí se starat i o svou domácnost.

„No, to ne, protože já opravdu su do večera v práci. Takže pro mě je to také dost náročné, takže já mám v pondělí, my máme zavřeno. Takže v pondělí mám volno. Přes týden to je pro mě, není možné. Přes týden nejsou schopná.“ (PR 2)

Další překážky, které se u prarodičů vyskytují a nedovolují jim spolupracovat s MŠ, nebo se účastnit jejího dění je dopad stáří. Prarodiče uvádí, že už jsou na spolupráci staří a nemají takové možnosti jako dříve. Objevuje se i neochota s MŠ spolupracovat. Prarodič 3 uvádí, že není důvod ke spolupráci, když už v MŠ nemá své děti. Nejvíce se do dění v MŠ zapojují místní prarodiče, kteří k tomu mají lepší podmínky, než prarodiče ze vzdálenějších měst.

„Myslím ani ne, už su na to stará.“ (PR 4)

„Jako kdybych bydlela v místě bydliště, tak bych jim pomáhala daleko víc, jenomže bohužel já když musím dojíždět z vedlejší dědiny, tak je to už pro mě jak časově, a pak nevím, kdy to bude, že.“ (PR 5)

Učitelky jsou rády, že se v MŠ prarodiče vyskytují. I když jim ve spolupráci brání osobní důvody, za školní rok se v ní objeví převážná část prarodičů dětí, které toto předškolní zařízení navštěvují. Učitelka 2 shrnula jejich účast jako dobrou. Prarodiče se v MŠ objevují, ale mohli by i víc. Souhlasím s jejím názorem, že dobrá spolupráce s prarodiči a časté účast na akcích souvisí s tím, že se MŠ nachází na vesnici. Prarodiče na vesnici mají méně možností, jak trávit volný čas aktivně, než starší lidé ve městě.

4.4 DĚNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Zkoumaná MŠ je otevřená organizace. Každý, kdo má zájem ji může navštívit, zapojit se do jejího dění. Během roku pořádá mnoho zajímavých akcí, kterých se může široká veřejnost zúčastnit. Nejčastějšími účastníky akcí jsou rodiče a prarodiče dětí, které do předškolního zařízení dochází. Přichází na akce, které se pojí s tradičními oslavami Vánoc a Velikonoc. Zúčastňují se programů v areálu MŠ i mimo něj. Prarodiče nejsou jen pasivní příjemci, ale také mají MŠ co nabídnout a s čím pomoci. Do této kategorie spadá podkategorie **Aktivity pro prarodiče a Vítaná pomoc**.

4.4.1 Aktivity pro prarodiče

Mateřská škola má spoustu možností, jak se prezentovat pro okolí. MŠ má v ŠVP zpracovaný program akcí pro daný školní rok. Můžeme zde najít aktivity, které jsou určeny jen pro děti, ale také programy pro širokou veřejnost. Prarodiče společně s rodiči navštěvují nejraději akce, které mají v obci svou dlouholetou tradici. Jedná se o Výlet do pohádky, Akademii, nebo rozsvěcování vánočního stromu. Jedná se vždy o velké shromáždění lidí z vesnice. Je to vhodná příležitost k setkávání a seznamování se s kolektivem MŠ.

Nejvýznamnější událostí, která se koná každý rok a má v této vesnici dlouholetou tradici, je Výlet do pohádky. Do této akce se zapojuje velké množství lidí už po mnoho let, prarodiče nevyjímaje. V mladším věku se prarodiče zpravidla účastnili aktivně, zapojovali se jako pohádkové bytosti. Dnes dávají přednost svým dětem a raději si jdou pohádku projít s vnoučaty.

„No, tak to se určitě zapojuje celá rodina. A jdeme si to s vnoučkem projít. Dřív, ještě když byly děcka malé, tak jsme samozřejmě taky vystupovali, ale teďka už jdeme s těmi vnoučaty si tu pohádku projít, protože dcera i zeť obyčejně vystupují. Takže máme na starosti vnoučka.“ (PR 2)

Mezi další oblíbené akce patří vánoční nebo velikonoční tvoření, které je spojeno s výrobou ozdob. Jeho cílem je posezení a neformální popovídání rodičů, prarodičů, učitelů a dětí. Dříve se pořádaly besídky, od kterých se upouští a nahrazují je společné dílny. Prarodiče se účastnili besídek, ale přichází se podívat i na tato setkávání. Nejvíce zmiňovaná je účast babiček na Dni matek, která se koná v areálu MŠ, nebo v místním kulturním domě. Prarodiče jsou velmi zaujatí podzimní akcí Uzavírání podzimní přírody, která předchází podzimnímu tvoření. Vyvrcholením akce je průvod s lampióny všech účastníků po obci. Učitelky uvádí, že účast na této akci je hojná a spousta rodinných příslušníků se připojuje do průvodu a doprovází děti z MŠ po obci.

„Chodím na besídky a takto se jdu podívat, když je besídka. Ke Dni matek měli, anebo a vánoční besídky. To se jdu podívat.“ (PR 3)

„My máme na podzim, máme tady to podzimní tvoření, tady toho Mecháčka. Tak to se tady objevují, když se neobjeví ve školce, tak většinou tady ti babičky, dědečci se objeví venku. Jdou se s námi projít v tom průvodu.“ (UČ 2)

Drakiáda a Karneval jsou další zmiňované akce, které jsou prarodiči oblíbené a hojně navštěvované. Učitelky ještě zmiňují účast prarodičů na velikonočním jarmarku, nebo na akci celé školy - Akademii, která se koná jednou za dva roky. Každá třída má v programu svůj příspěvek. Děti z MŠ předvedou své nacvičené pásmo. Na Akademii se přichází podívat celá rodina. Rodiny mají možnost vidět své potomky, jak vystupují. Při ukončení docházky dětí do předškolního zařízení MŠ pořádá rozloučení s předškoláky a na této akci se prarodiče společně s rodiči podle učitelek také objevují.

„Anebo je akademie zas ob rok, no a tam teda sedí celé rodiny. Tam přijedou, tam opravdu si myslím, že se přijdou podívat. To je velká akce. Takže tam jich hodně vidívám.“ (UČ 1)

„Hodně bych řekla, že se dědečků a babiček vyskytuje na té Drakiádě, nebo na Karnevale chodí, docela bych řekla i všichni. Třeba když ty rodiče nemají čas, tak tady na tom karnevale se taky objevují, to tak jako využívají.“ (UČ 2)

Akce MŠ se většinou konají ve všední den v týdnu, ale ani pracující prarodiče nemají problém se dostavit. Neobjevují se nejen babičky, ale také dědečkové. MŠ nabízí mnoho akcí, které slouží k neformálnímu poznávání jejich života. Prarodiče využívají programy, které jim učitelky nabízí. Nejvíce navštěvují dílny, které jsou zaměřeny na konkrétní roční období. Společně s celou rodinou se účastní Výletu do pohádky. Občas navštíví i další akce, které MŠ pořádá během roku mimo svůj areál. Patří sem Drakiáda, nebo Karneval. Zmiňované akce navštěvují zpravidla v doprovodu rodičů, ale také zaskočí v případě nutnosti rodiče.

„Ano. I v týdnu i o víkendu.“ (PR 5)

„Myslím, že je to tak na stejné úrovni. I ty akce, i ty. Není v tom asi problém si myslím.“ (UČ 2)

Akce MŠ pro veřejnost se zpravidla každý rok opakují. Na začátku roku se koná Drakiáda, pokračuje podzimní tvoření, spojené s průvodem po obci. Na Vánoce prarodiče čeká vánoční tvoření a rozsvěcování vánočního stromu. Po novém roce se účastní Karnevalu a velikonočních dílen. Oblíbená je besídka ke Dni matek. Na konci školního roku si prochází s vnoučaty Pohádku. Prarodiče jsou podle výpovědí učitelek pravidelnými účastníky na těchto akcích. Účastní se tvoření, které jsou tematicky zaměřené. Navštěvují vystoupení, kde se prezentují jejich vnoučata a objevují se i na dalších akcích MŠ, které jsou určeny pro děti a rodiny.

4.4.2 Vítaná pomoc

Mateřská škola usiluje o dobrou spolupráci s prarodiči, protože i oni jí mohou být nápomocní. MŠ se snaží o posilování generačních vztahů a lidových tradic. Učitelky mají zkušenost, že prarodiče jim rádi jakkoliv pomůžou, pokud je samy osloví. Aktivně svou pomoc příliš nenabízejí. Učitelky se na prarodiče obrací s prosbou o vytvoření různých výrobků. Babičky pro MŠ udělaly čepice, dědové upletli na Velikonoce pomlázky pro všechny děti. Učitelky se obrací spíše na prarodiče, protože předpokládají, že ruční práce zvládnou lépe než rodiče a mají na ně hlavně více času. Tato pomoc vychází z dlouhodobé spolupráce, ale také z aktuálních potřeb MŠ.

„Potřebovali jsme kdysi upléct čepičky. Tak už se šlo přes ty rodiče na babičky. Uplést tatary. Kdysi nám jakýsi dědeček tady pletl, nebo jsme četli pohádky. Tak jsme zavolali babičku číst pohádky.“ (UČ 1)

MŠ zapojuje prarodiče do svých výchovně vzdělávacích projektů. Každoročně se děti chodí dívat k manželům H. do sadu na jablka a o Vánocích si společně rozkrojí poslední kousek, který na stromu zbyl. Paní O. chodí pravidelně pomáhat o Vánocích s pečením perníků. Když se koná Výlet do pohádky, přichází babičky do školní jídelny a pomáhají s pečením koláčů a perníků. Učitelka 2 uvádí, že babičky zapojily v rámci projektu do čtení pohádek dětem ve třídě.

„Takže se zapojovali i do toho vlastně jako dění v té pohádce a pak jako při pomoci těch akcí. Pekly se koláče, pekly se perníky, vařil se guláš, dělalo se to, chystalo se to. Tam hodně pomáhali.“ (UČ 3)

Najde se i část prarodičů, kteří se snaží do MŠ něčím přispět. Nabízí různé materiály na tvoření, v podobě vlny nebo látek. Když mateřská škola pořádá nějaké tvoření, neváhají a obstarají potřebný materiál. Vnoučatům pomáhají s výrobou domácích úkolů. Na Velikonoce zdobí kraslice, vytváří výrobky z přírodnin. Učitelky se dozvídají od dětí, že jim prarodiče pomáhali s výrobou. Rodiče jsou zpravidla vytížení a tak je v tomto zastanou.

„Myslím, do toho podzimáčka, že jsem jim donesla dyně a tady takové to listí všelijaké. Na toho dědečka Mecháčka, jak dělají, já nevím, jak se to přesně jmenuje. No, to zamykání přírody, na to. Jako říkám, různé ty přírodní materiály, nebo šípky jsem jim natrhala. Kaštany jsme, sem nasbírala, si to děti vzaly.“ (PR 5)

„Tak občas se vlastně stane, že nám ti prarodiče, co sem si vzpomněla, že nám třeba občas nabízí něco, já nevím třeba nějaké materiály, které bysme mohly využít na tvoření. Tak to se občas stane jo. Tady paní nám nějakou vlnu donesla jo. Pak zas tady byla druhá babička, co nám donesla nějaké látky taky na tvoření. Tak to třeba jo a je pravda, že když tady ti prarodiče o to požádáme, tak mi přijde, že se tak snaží, i když třeba nemají, tak se zeptají někoho jo a snaží se nám to zařídit.“ (UČ 2)

Mám osobní zkušenost, že když starší lidé potkají na vycházce děti z MŠ, tak se jejich obličej rozzáří a srdečně je zdraví. Ze získaných výpovědí vyplývá, že prarodiče aktivně zvou děti, aby jim ukázali kousek ze svého života, představili svá hospodářství. V obci panují vzájemné přátelské vztahy. Při náhodném setkání prarodičů s MŠ se vzájemně zdraví, mávají si. Z jejich návštěv mají prarodiče radost. Předvádí dětem lidové tradice. Pan H.

ukazoval dětem v pálenici, jak se vaří povidla, předvedl jim ukázkou moštování. Lidové tradice pomalu upadají. Rodiče doma nechovají domácí zvířata, ani se nestarají o pole. Tyto jevy mohou děti vidět prostřednictvím prarodičů.

„Dneska jsme třeba šly z vycházky a babička jednoho vnuka: “Pojďte za náma, máme doma malé králíčky“, tak jsme šly na návštěvu a děcka si vzpomněly, že už jsme tam byly minulý rok, ještě měli prasátko, tak jsme se dívaly na prasátko. Což je už v dnešní době pomalu div. Takže jsou rádi, když je potkáme, nebo se navštívíme.“ (UČ 1)

Zapojenost prarodičů do MŠ se odvíjí i od momentálních situací, které nastávají. V tom momentu jsou aktivní a snaží se učitelkám maximálně pomoci. Jsou ochotni zapůjčit kuchyňské pomůcky, opravit pokažený vozík. Pomáhají s občerstvením na Vánoce, připravují pohoštění na narozeniny, apod. Prarodič 5 uvádí, že by mohla pomoci jako dozor při různých akcích, pokud by bylo potřeba.

„Tak jako, no když mají narozeniny nebo svátky, tak jim, buď jim něco upeču, aby to vzali aj paní učitelce, anebo že jim třeba ty balíčky, co se dávají dětem, tak jim vždycky napytlíčuju podle počtu dětí ve třídě. Tak víceméně tym rodičům se snažím, tímto pomáhám.“ (PR 5)

„Ale aj na pomoc, když já nevím, tady kterýsi chlapeček pokazil, měly jsme tu takový krásný dřevěný kočárek a ony se v tom děcka vozily, upadlo kolečko, tak se to vzalo prostě, ten děda tady zrovna došel a říká, nic vezmem to dom, spravíme to. Víš, že aj tak jako určité věci tak jako se zapojí tady do toho.“ (UČ 3)

Prarodiče jsou víceméně ochotní pomoci MŠ s čímkoliv, na co stačí. Nabídku o pomoc neodmítnou. V rámci této příležitostné pomoci se může rozvinout dlouhodobější spolupráce mezi nimi a MŠ. Učitelky se na prarodiče obrací méně často, nechtějí je zatěžovat. Myslím si, že prarodiče jsou naopak rádi, když mohou být nějakým způsobem prospěšní.

5 ZÁVĚRY VÝZKUMU

Tato část práce je zaměřena na shrnutí výsledků, ke kterým jsem ve svém výzkumu dospěla. Moje práce se orientuje na spolupráci prarodičů s mateřskou školou. Závěry bakalářské práce jsou provázané s hlavní výzkumnou otázkou: **Jakou podobu má spolupráce prarodičů s mateřskou školou?** Při shrnutí výsledků práce mi jsou nápomocny dílčí výzkumné otázky.

První oblast, na kterou jsem se ve svém výzkumu zaměřila, se týká **forem komunikace**, které se v MŠ uskutečňují. Ze získaných dat vyplývá, že komunikace učitelek a prarodičů je na velmi dobré úrovni. Učitelky se snaží prarodičům poskytovat dostatečné množství informací o jejich vnučatech, o provozních věcí a o akcích, které se budou konat. Celkový přístup učitelek se odráží na tom, jak prarodiče MŠ vnímají. Komunikace je vedena nejčastěji **ústní formou**, která je nejvhodnější pro obě strany. V případě nečekaných situací prarodiče využívají **telefonní spojení**. Prarodiče preferují z písemných informačních zdrojů především **nástěnky**. Další informace si dovedou najít na **internetu**, zjistit z **kabelové televize**, z **místního zpravodaje**, nebo vyslechnout z **rozhlasu**. Nejvíce se zajímají o fotografie z konaných akcí. Ve zkoumané MŠ se objevuje kombinace způsobů komunikace, a to ústní, písemná i elektronická.

Dále jsem se zajímala o **důvody**, které prarodiče vedou ke spolupráci s MŠ. Došla jsem k závěrům, že mají charakter **rodinný** i **osobní**. V první řadě se jedná o podporu rodiny. Prarodiče se v MŠ objevují, když rodiče potřebují zastoupit. Především pracovní okolnosti znemožňují rodičům naplno se angažovat na životě MŠ. Prarodiče vypomáhají s odváděním nebo přiváděním vnučat do MŠ. Při častějším kontaktu se nutné aktivity změny v zájem. Prarodiče se zapojují více do dění v MŠ. Mají zájem o svá vnučata, pozorují jejich pokroky. Účastní se vystoupení, na kterých se jejich vnučata prezentují. Rádi se vrací na akce, která MŠ pořádá.

Zkoumaná MŠ vytváří mnoho aktivit, kterých se může zúčastnit široká veřejnost. Mým úkolem bylo odhalit, jaké konkrétní **příležitosti** ke spolupráci s MŠ prarodiče využívají. Při příchodu do předškolního zařízení v první řadě využívají **kontaktů s učitelkami** k získávání informací o svých vnučatech i o dění v MŠ. Dále se zapojují do **společenských** a **reprezentativních akcí**. Účastní se programů, které jsou pořádány v areálu MŠ i mimo něj. Konkrétně se jedná o společné tvoření, které se váže na roční období. Akce, které mají

v obci mnohaletou tradici - Akademie, Výlet do pohádky, ale také se účastní programů pro děti.

Spolupráce školy a rodiny je vykládána podle RVP PV (2016, s. 34) jako „možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů podle svého zájmu a vstupovat do her dětí.“ Výzkum mi dále poodhalil, že prarodiče nejsou jen pasivními příjemci aktivit, ale také se do MŠ aktivně zapojují. Jaký je jejich konkrétní **přínos** pro MŠ? Učitelky v rámci spolupráce oslovují prarodiče, když potřebují **pomoci** něco **vytvořit**. Zapojují prarodiče do svých **výchovně vzdělávacích programů**, které mohou prarodiče obohatit prostřednictvím svých zkušeností a dovedností. Prarodiče nabízí MŠ **materiály**, které mohou využít. Přichází i nabídka **poznání** jejich **života** a **předvedení lidových tradic**. Pomoc od prarodičů se odvíjí od **aktuálních potřeb** MŠ.

Dospěla jsem ke zjištění, že celkový dojem prarodičů z MŠ ovlivňuje jejich vzájemnou spolupráci. Spolupráce funguje, pokud MŠ vytváří vhodné podmínky pro její realizaci. Mezi faktory, které obraz MŠ ovlivňují, patří prezentace školy a hodnocení zaměstnanců předškolního zařízení, respektive učitelek. Prarodiče ovlivňuje prostředí a vybavenost MŠ.

Ze zjištěných dat vyplývá, že se v mateřské škole angažují zpravidla místní prarodiče. Zajímavé bylo zjištění, že se do dění MŠ začínají zapojovat i prarodiče – muži a to nejen při vedení nebo vyzvedávání vnučat z předškolního zařízení, ale také jako účastníci aktivit.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala spoluprací mateřské školy s prarodiči. Umožnila nahlédnout hlouběji na tuto zatím málo prozkoumanou oblast.

V teoretické části byla popsána teoretická východiska dané problematiky. Snažila jsem se tuto část obohatit o poznatky ze zahraniční literatury a dostupných výzkumů. Na výzkum, který by se tomuto tématu věnoval, jsem nenarazila.

V praktické části práce byl proveden kvalitativně orientovaný výzkum prostřednictvím polostrukturovaného interview s 5 prarodiči a 3 učitelkami působící v MŠ na vesnici. Výzkumná část se zabývala otázkou Jakou podobu má spolupráce prarodičů s MŠ? I při menším počtu participantů si myslím, že se mi podařilo získat hodnotné informace, které stačily k naplnění výzkumným cílů. Zjistila jsem i překvapivá zjištění, která se týkají přínosu prarodičů pro MŠ.

Překvapila mě účast prarodičů – mužů v tomto předškolním zařízení. Proto mě mrzí, že se je do výzkumného šetření nepodařilo zapojit. Myslím si, že by bylo zajímavé zjistit jejich pohled na spolupráci s MŠ.

Domnívám se, že velká angažovanost prarodičů v této MŠ je způsobena tím, že se nachází na vesnici. Bylo by zajímavé ve zkoumání pokračovat a porovnat spolupráci prarodičů s MŠ na vesnici a ve městě.

Pevně věřím, že předložená práce může posloužit jako zdroj poznání a inspirace pro mateřské školy i pro pedagogickou veřejnost.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 807-23-906-00.
- [2] ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.
- [3] GILLERNOVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA a Milan RYMEŠ. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2798-1.
- [4] HAMPLOVÁ, Dana. Hlídání vnoučat českými prarodiči v mezinárodním srovnání. *Sociologický ústav AV ČR* [online]. 2014, (8), 25-40 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.13060/23362391.2014.8.1.111>
- [5] HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.
- [6] HASMANOVÁ, MARHÁNKOVÁ, Jaroslava a Martina ŠTÍPKOVÁ. Typologie prarodičovství v české společnosti: faktory ovlivňující zapojení prarodičů do péče o vnoučata. *Naše společnost* [online]. 2014, (12), 15-26 [cit. 2017-04-02]. DOI: 10.13060/1214438X.2014.1.12.92. ISSN 1214-438X. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a7239/f11/Typologie%20prarodicovstvi%20v%20ceske%20spolecnosti%20.pdf
- [7] HASMANOVÁ, MARHÁNKOVÁ, Jaroslava. Proměny prarodičovství v kontextu představ aktivního stáří. In: *Sociologica – andragogica 2009*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 11-26. ISBN 978-80-244-2483-5. ISSN 1803-0246.
- [8] HAŠKOVÁ, Hana. *Vlastní cestou?: životní dráhy v pozdně moderní společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2014. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-178-7.
- [9] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.

- [10] KRAUS, Blahoslav. *Životní styl současné české rodiny*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-544-8.
- [11] KREJČOVÁ, Věra, Jana KARGEROVÁ a Zora SYSLOVÁ. *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0812-9.
- [12] LAŽOVÁ, Ladislava. *Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0378-0.
- [13] MAN, Gabriela Maria a Nicoleta Maria TURLIUC. Grandparents and Parents: Their Educational Roles and the Future Time Perspective. *Psychology Series* [online databáze EBSCO]. Annals of the AI. I. Cuza University, 2015, 24(2), 39-52 [cit. 2017-04-02].
- [14] OCHILTREE, Gay. *Grandparents, grandchildren and the generation in between*. Australian: Acer Press, 2006. ISBN 978-08-643-1413-0.
- [15] POHNĚTALOVÁ, Yveta. *Vztahy školy a rodiny: případové studie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-626-1.
- [16] POKORNÁ, Andrea. *Komunikace se seniory*. Praha: Grada, 2010. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3271-8.
- [17] RABUŠICOVÁ, Milada, Lenka KAMANOVÁ a Kateřina PEVNÁ. *O mezigeneračním učení*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5750-0.
- [18] RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. V Brně: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.
- [19] Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. *MŠMT* [online]. 2016 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/38795/>
- [20] Senioři: publikace. *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/seniori_publicace.
- [21] SYSLOVÁ, Zora. *Proměna mateřské školy v učící se organizaci*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-113-2.
- [22] ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

- [23] THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.
- [24] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.
- [25] Vyhláška č. 43/2006 Sb. *MŠMT* [online]. 2006 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-43-2006-sb-kterou-se-meni-vyhlaska-c-14-2005-sb-o-predskolnim-vzdelavani>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČSÚ Český statistický úřad

MŠ Mateřská škola

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ŠVP Školní vzdělávací program

SEZNAM PŘÍLOH

- PI: Informovaný souhlas
- PII: Okruhy k interview s prarodiči
- PIII: Okruhy k interview s učitelkami mš
- PIV: Ukázka interview s prarodiči
- PV: Ukázka interview s učitelkami mš
- PVI: Kategorizovaný seznam kódů

PŘÍLOHA P I: INFORMOVANÝ SOUHLAS

INFORMOVANÝ SOUHLAS

pro účely bakalářská práce Spolupráce prarodičů s mateřskou školou

Účast na tomto výzkumu je zcela anonymní. Veškeré jména, která v rozhovoru zazní, budou pozměněny a bude s nimi nakládáno bez vazby na Vaši osobu či příbuzné. Vaše účast je zcela dobrovolná a máte právo rozhovor kdykoliv ukončit. Na otázky, na které nechcete, nemusíte odpovídat.

Rozhovor bude z důvodu dalšího zpracování nahráván na diktafon.

Souhlasíte s účastí na výzkumu?

ANO/NE

Podpis:

V Halenkovicích dne:

PŘÍLOHA P II: OKRUHY K INTERVIEW S PRARODIČI

úvod:

Jak byste mi popsala svou rodinu?

Jaké máte vztahy s vnoučaty?

Co spolu nejčastěji děláte?

hlavní část:

Jak pomáháte své rodině, co se týká MŠ?

Jak byste mi popsala mateřskou školu, kterou navštěvuje vaše vnouče?

Jaký byl váš první kontakt s MŠ?

Při jakých příležitostech se v MŠ vyskytujete?

Kterých akcí se účastníte?

Odkud se dozvídáte informace, které se týkají MŠ nebo vašeho vnoučete?

Jaké prostředky ke komunikaci využíváte?

Jakou formou probíhá komunikace mezi učitelkami a vámi?

Jaké máte podle vás další možnosti k získávání informací?

Jak byste celkově shrnula svou účast v MŠ?

závěr:

Chtěla byste ještě něco doplnit?

Chtěla byste se na něco zeptat vy mě?

Příloha P III: OKRUHY K INTERVIEW S UČITELKAMI MŠ

Úvod

Co se vám vybaví, když se řekne prarodič v MŠ?

Při jakých příležitostech se v minulosti začali prarodiče v MŠ objevovat?

Hlavní část

Jak byste charakterizovala prarodiče, kteří se v MŠ vyskytují?

Při jakých příležitostech se s prarodiči setkáváte poprvé?

Jakým způsobem se mohou prarodiče zapojit do dění v MŠ?

Jakým způsobem jsou prarodiče na akce zváni?

S čím si myslíte, že prarodiče pomáhají rodině, co se týká MŠ?

Jak probíhá komunikace s prarodiči?

Jaké prostředky ke komunikaci prarodiče využívají?

Odkud se mohou dozvědět informace o svých vnoučatech?

Jak byste shrnula účast prarodičů v MŠ?

závěr:

Chtěla byste ještě něco doplnit?

Chtěla byste se na něco zeptat vy mě?

PŘÍLOHA P IV: UKÁZKA INTERVIEW S PRARODIČI

Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

Ano.

Jak byste mi popsala svou rodinu?

No, tak mám dvě děti, obě dvě mají vlastní rodiny. Dcera má dvě děti, už bohužel školou povinné. Syn má jednoho synka, ten navštěvuje mateřskou školu tady na vesnici.

A jejich věk?

Nejstarší vnučka má v červnu deset. A její bratr osm let. To jsou dceřiny děti. Synův chlapeček měl v září šest. On jde o rok pozděj do školy, on je zářijový.

Způsob bydlení?

Obě děti mají rodinné domky. My bydlíme zatím v bytě, ale taky budem bydlet v domku.

Jaké máte vztahy s vnučaty?

Myslím si, že ty nejlepší. Jsou to naše koťátka. Prostě. No díky tomu, nebo díky tomu, protože su v invalidním důchodu a to je jediný můj smysl života, který mě ještě drží při životě. Prostě, vlastně ta vnučka byla tím, kdo mě zachránil, že tu vlastně dneska su. Protože kdyby tu nebyla, kdyby se neměla narodit, tak já už bych tu už možná nebyla. Takže to mě dává smysl, ti mně naplňují život.

Jak často se vídáte?

Jej. Týden má sedm dní a z toho sedmkrát do týdne jsou tady. Takže tak nějak. Prostě každý den tu jeden, buď od dcery, nebo od syna ty děti tady jsou. Dneska tu byli zrovna, než vy jste dojela, všichni tři. Takže pořád. Kreslili jsme, zpívali jsme. Na zahrádce jsme byli. Takže já se jim věnuju dostatečně si myslím. A oni jsou děti venkovní. Tudíž počítač a takové věci je neberou, takže pro ně příroda, venek, hry. Takže tak.

Co spolu nejčastěji děláte?

No venku, v pergoly. Hry různé. Po procházkách chodíme. Na kolečkových bruslích jezdíme. Na kolách hodně. Teď kluci na těch, jak se to jmenuje ty koloběžky, na té u-rampě. Na tom hodně jezdíjou. Takže většinu času trávíme venku, nebo když už je nejhůř, tak kino. Někdy maximálně jednou za čas se pustí na videu nebo na počítači nějaká pohádka, prostě. To jsou děti venkovní.

Které z vnoučat navštěvuje mateřskou školu?

Od syna, ten nejmladší vnuk.

Jak pomáháte své rodině, co se týká mateřské školy?

No, tak vodím děti do školky, vyzvedávám je ze školky, pokud mladí nemůžou. Finančně je částečně podporujeme, že zaplatíme občas stravu, nebo když je plavání, nebo nějaká akce ve školce, tak jim přispíváme. Oblečení, no prostě tak po různu, no.

Z jakého důvodu takto své rodině pomáháte?

Tož jsou to naše děti. No, tak komu jinému bych to měla dat, než jim, že. Nedám to přeci cizímu, že. Takže tak no.

Jak byste mi popsala mateřskou školu, kterou vnuk navštěvuje?

No, teď bych řekla, že už je na velmi dobré úrovni. Vzhledem k tomu, když chodily dceřiny děti, bylo to slabší, ale jako slabší v tom, že řekla bych, že v tu dobu ještě učitelky nebyly na takové úrovni, jak se chovají dnes. A jinak su spokojená. Jako vždycky mi vyšly vstříc. I když jsem potřebovala některého z nich si vzít třeba dřív, nebo když jsem, já chodím po lékařích, tak když jsem se třeba zdržela, zavolala jsem, tak mi jich nedali spat. Vždycky mě vyšly vstříc. Nemůžu říct půl slova jako. Líbí se mi i ta jejich organizace, když dělají různé, jak se tomu říká na podzim, Mecháčka, dědečka Mecháčka. To je velmi pěkná akce, na kterou sem velmi rádi chodíme. Na dílničky. Řekla bych, že velmi dobře se, líbí se mně to tam.

Jaký byl váš první kontakt s mateřskou školou po nástupu vnoučat do mateřské školy? Při jaké příležitosti to bylo?

No, při prvním vyzvedávání dětí ze školky.

Té nejstarší vnučky?

Ano, no to jsem tam vlastně byla úplně poprvní. Jako líbilo se mi to všechno, vysvětlily mě, kde mají šatničku, která je její skříňečka, protože tříleté děcko asi si někdy si řekne, to je moje a zjistí, že je ve vedlejší skřínce, takže přišla paní ředitelka. Všechno mě řekla. Na umývárku, kdyby šli, kdyby se jim chtělo na záchodky. Všecko vysvětlila mě, jako nemám, nebyl problém. Jako, co se týče paní ředitelky, možu říct, že opravdu velmi dobrá spolupráce.

Takže jste tam byla ten první den, když nastoupila?

Ona tam byla, nevím jestli, já totiž nevím, jak to tenkrát bylo, jestli ju třeba neměla i zrovna ta paní ředitelka ve třídě. Protože já vím, že oni jich tam tenkrát bylo, já jsem se v tom nevyznala. Protože těch tříd je tam víc, tak nevím, jestli konkrétně nebo jestli jak děti, ti chodí odpoledne spat, jak se slučujou ty třídy. Jestli nebyli třeba u ní. Jako říkám, měla jsem tu čest zrovna s ňů. A říkám, byla jsem spokojená.

Takže první kontakt byl...

Velmi příjemný. Velmi pozitivní. Myslím si, že bych nenašla jednu negativní věc.

A bylo to teda při vyzvedávání nebo...

Při vyzvedávání, protože ráno si je samozřejmě dcera zavedla, jenomže je taky učitelka mateřské školky, tak sem, protože dělá do čtyř a tady je školka jenom do půl čtvrté, tak jsem pro ňu jela já pro tu malou. Takže tak.

Jak dlouho jste s mateřskou školou v kontaktu?

Ježiš, tož dejme to pozpátky. Sedm let asi. No šest, sedm, já už to teď přesně nevím.

Jak se vaše účast v mateřské škole vyvíjela? Co bylo nejdříve?

Počkejte. Tak napřed tam chodila vnučka. Za dva roky po ní tam šel další vnuk. To už jsem vlastně vyzvedávala dva, takže bývali, už jsem tu školku musela navštívit jednu třídu tam, druhů tam. Už to bylo takové rozrhanější, ale vždycky jsme se...No a teď až letos, vlastně ne letos, před třema rokama začal chodit ten úplně nejmladší a ten je tam vlastně dodnes, protože je zářijový. Tak má odklad, takže bude ve školce defakto čtyři roky. Ale zatím říkám, vše bez problémů.

Takže to bylo vždycky jenom vyzvedávání?

Vyzvedávání, nebo ještě když se třeba stalo, že děti, jak jsou ty virózy a začly zvracet nebo cokoliv bylo bolení břicha, uší, tak zavolali a já už jsem pro ně vždycky jela, protože dcera i syn jako všichni snacha všichni byli v práci, takže já jsem vždycky byla ta, která pro ně vběhla a tak. Takže dobré, no.

I když jste sama pracovala?

Já už jsem byla doma. V tu dobu, už když, tak já už jsem byla vlastně, já jsem defakto dlouhodobě marodovala. A i když jsem byla v práci, ještě vlastně u té malé jsem ještě děla-

la. Ale v práci mě vždycky vyšli vstříc, vždycky na té půl hodiny pustili. A já jsem si děcka popořádala. Takže nikdy nebyl žádný problém. I co se týče z mé strany.

Účast v mateřské škole je nyní jaká u toho nejmladšího?

Já myslím, že dobrá. Jako malý je nadmíru spokojený, taky rád chodí do školky. A my, říkám, jako zatím nejsou nikdy, nebyly žádné problémy, co by se týkalo nějakého, já nevím, buď organizačního, nedej bože personálního, jako nikdy nebyly problémy. Myslím si, že snad už ani nebudou, že už to do toho září vydržíme.

Je to pořád to vyzvedávání nebo i vodění toho nejmladšího?

No, tak já jsem ho zatím vedla jenom jedenkrát, protože oba měli ranní. Co se blbě trefili. Oba museli jít na ráno. Takže jenom jedenkrát jsem jim ho vedla, protože spal vlastně u nás, abych já ho ráno... Jedenkrát, opravdu za celou dobu jenom jedenkrát se to stalo. Jinak já je pouze vyzvedávala jsem. Tady toho nejmladšího taky.

Jak často?

No, tak já tak teď už jednou za čtrnáct dní. Jednou za týden, jednou za čtrnáct dní, když se zase trefí, že třeba musí jít na odpolední nebo nějak ty směny. Jinak si je jako vyzvedávají. Sami se snaží, takže.

Při jakých příležitostech se v mateřské škole vyskytujete?

No, při besídkách, při jakýchkoliv, když mají, když je den matek. Při jakýchkoliv tady těch jejich akcích. Při tom Mecháčkovi, to se mě teda strašně líbí. Na to se doslova už aj těším. Bohužel už to ale bylo asi naposledy, protože letos už Mecháček nebude, když už bude malý ve škole. Takže jako tady veškerých, toho jejich kulturního anebo tady toho dění. Pravidelně, u všech dětí jsme navštěvovali.

Pořádají během roku spoustu akcí...

Ano, akcí. Tak každé akce se teda, protože děti, aby tam i babička byla. A chodíme i s dědů, když je manžel doma, tak ten jde. Takže, my se jim opravdu snažíme věnovat, tak jak babička s dědů by měli, no.

Jaké akce tam třeba mají?

Říkám, tož ten den matek, to se mi..., ty dílničky různé. Když je pohádka, z pohádky do pohádky, to taky ještě občas navštívíme, protože to já zas nedávám zdravotně, takže už vlastně to. Říkám veškerých akcí, které pořádají. Ale, co se mi nejvíc se mi líbí opravdu,

byl ten Mecháček, na ten podzim. Ke dni maminek to mají krásné pásmo. To se mi taky líbí. Jako říkám, mají tam velmi pěkné takové, i když mívají tam i knížky, které se dají koupit, tak jim občas nějakou tu knížku koupím, když je vystavená, která se může odebrat, takže tak no.

Pak mají třeba drakiády.

No, tak to už, na té Drakiádě jsme asi nebyli. To asi jediné, na čem jsme nebyli, ale jinak jako, co se týče přímo v areálu školu, tak to jo.

Také mají rozsvěcování vánočního stromu.

Tož to taky někdy chodíme, ne pravidelně, ale když jsme u dětí, tak vždycky s nima jdeme, protože je to vlastně vedle rodinného baráku u naší dcery. Takže chodíme pravidelně, když tam jsme. Když vystupovali, tak jsme došli vždycky, ale pokud už třeba teď jenom ten malý... Ale to jsme loni jsme byli vlastně taky, protože malý zpíval. Jako říkám, co se týče tady toho, tak bych řekla, že mají toto velmi hezky udělané.

Které z těch akcí si myslíte, že jsou určeny i pro prarodiče?

No, já bych řekla, že každá. Myslím si, že každá tato akce, kterou tyto děti předvedou by, je pro ně něčím, jak se to řekne, honem, no je to takové, člověka to nabudí, řekne si, že není vyřazený ze života a ještě přeci pro něho někdo tu radost dělá a ví, že to udělal, že ty děcka mají taky obrovskou radost, když tu babičku s tym dědou tam uvidí. Krom maminky a tatínka samozřejmě. Takže, protože vím, že děti vždycky, toto byla babičce, toto je babičce, že nikdy nezapomněli s nějaků drobností, aby se neudělalo i pro tu babičku, takže. Řekla bych, že i tady v tomto ta školka, jich dost, aby ty děti pamatovali nejenom na ty rodiče, ale i na ty prarodiče, aby třeba pro tu babičku třeba taky ten perníček, nebo cokoliv, když na vánoční besídku dělali, aby udělali.

Je přímo na pozvánkách psané, že zvou rodiče i prarodiče?

Ježiš, tož toto nemožu říct, protože já jsem pozvánku v životě neviděla. Ale stačí, když jsem došla do školky a viděla jsem, že to tam mají napsané. A už děti samy vždycky, babičko, přijdeš? Říkám, samozřejmě, že přijdu. Takže, jako pozvánku jako oficiálně jsme nikdy nedostali. Možná rodiče, možná to tam bylo, to nemožu jako říct, ale stačí, když si člověk přečte. Jako všechno jsem si aj četla, aj co děti mívajů na jídelníčku, veškeré tady, když se mělo něco platit, tak jsem vždycky, buď jsem to zaplatila, nebo když jsem měla u sebe peníze, protože já většinou vždycky vyletím bez peněženky. Ale když mívám, za-

platím, a když ne, tak jsem vždycky hlásila mladým, to a to je třeba zaplatit. Nebo děti jdou na divadlo, do kina, takže...

Přímo učitelky nezvou prarodiče k účasti?

No, říkám, paní ředitelka jako jo. Ta, když jsem měla tu čest s ňů hovořit, tak vždycky říkala, babičko, nezapomeň! Říkám, neboj, nezapomenu, vždycky přijdu.

Odkud se o akcích, které mateřská škola pořádá, dozvídáte?

No, na nástěnce. Tím, že si přečtu. A když něco zapomenu, tak mě hlásijů mladí, že je to na internetu nebo někde. Prostě je člověk, tohoto je tych informativních míst je dost. Když si člověk zapne internet, nebo fakt musí si přečíst. Když dojde do školky, tak většinu jsem si všechno na nástěnkách přečetla včetně jídelníčku a tady těch.

Kterých akcí se teda účastníte?

No, skoro asi všech, které jsou pro mě časově dostupné. Pokud nejsou u lékaře, nebo nemám vyloženě nějaké takové problémy, které mě nedovolí tam jít, tak navštěvujeme opravdu všechny.

I o víkendu?

Ano. I v týdnu i o víkendu. Víím, že dokonce jsem chtěla jet i na plavání. No, ale bohužel sem dostala, tak vysoké teploty, že jsem musela zůstat doma. Protože tenkrát na to plavání mohli i rodiče i jako někdo z rodiny. Tak víím, že jsem s dcerou chtěla jet, ale nakonec jela sama, protože já jsem dostala vysoké teploty.

Proč se těch akcí účastníte?

No, protože mě to, je to něco, co už člověk na vlastních dětech nikdy nevidí. A je to něco nádherného. Je to vííte, že to dělají ty děti, ty, které vám dávají v mém věku už třeba smysl života, tak člověk vidí jak ty a pozná vlastně, jak ty generace jdou dopředu, že je to zas o něčem jiném, než bylo třeba u mých vlastních dětí, že je to trošku zas někde jinde. Že i ten pokrok těch třiceti let je tady vidět, no.

Do kterých akcí se aktivně zapojujete nebo jste se zapojovala?

Myslím, do toho podzimáčka, že jsem jim donesla dyně a tady takové to listí všelijaké. Na toho dědečka Mecháčka, jak dělají, já nevím, jak se to přesně jmenuje. No, to zamykání přírody, na to. Jako říkám, různé ty přírodní materiály, nebo šípky jsem jim natrhala.

Kaštany jsme, sem nasbírala, si to děti vzaly. Takže tady na toto jo. Jinak, oni tam vždycky mají všechno.

A prosili vás o to učitelky? Nebo sama aktivně?

To tam bylo myslím, mně se zdá napsané. Na nástěnce, kdo může, aby přinesl. Ne, já jsem si to sama, neřekly učitelky jako. Sem si přečetla a donesla.

Jak na vás působí akce, které mateřská škola pořádá?

No, říkám jako, líbí se mně to. Myslím si, že to mají perfektně zorganizované. Řekla bych aj, že je to jako dobrým vedením školky, že opravdu mají, ví, co ty děti od nich můžou očekávat. Vím, co ty rodiče taky zaujme, aby se sami předvedli, co ty děti během roku, nebo té doby, co navštěvují školku, naučily. Takže si myslím, že je to i tady z tohoto důvodu.

Jakými dalšími způsoby si myslíte, že se můžete zapojovat do života mateřské školy?

No, tak pokud by třeba dělali nějakou akci, kde by bylo potřeba víc nebo dozor nějaký, nebo nějaké, aby se tam zúčastnilo víc lidí, tak jako tady v tomto bych nikdy neviděla problém. A vždy bych jim vyšla vstříc.

Oni třeba ještě mají nějaké domácí úkoly, něco přinést, vyrobit. Tak pomáháte tady s tím?

No, samozřejmě. My jsme dělali čepku jakéhosi šaška, nebo co to bylo z papíru. To jo.

Fungovala ta pomoc s těmi úkoly už od nejmladší vnučky?

No, já si myslím, že tam to s ňů zvládala dcera, ale až chodili kluci, tak u těch kluků, protože vím, že dělali nějaké ty masky, sem jim, gumky našivala a tak. Takže si myslím, že to bylo až, že to bylo více méně z toho důvodu, že to dcera buď nestíhala, nebo že sem se jim sama nabídla, že jim s tím pomůžu. Ale u té vnučky si nepamatuju. Ale u vnuků to jako jo, že jsem dělala nějaké ty masky. Nebo když mají karnevaly, tak jsem jim šila kostýmy. Takže tak no.

Zapojujete se ještě nějakým jiným způsobem? Jestli jste si ještě na něco vzpomněla?

Tak jako, no když mají narozeniny nebo svátky, tak jim, buď jim něco upeču, aby to vzali aj paní učitelce, anebo že jim třeba ty balíčky, co se dávají dětem, tak jim vždycky napytlíčkuju podle počtu dětí ve třídě. Tak víceméně tym rodičům se snažím, tímto pomáhám.

Ale zas aby to v té školce vypadalo, když to donesu, aby ty děti i ty učitelky viděly, ať to trošku má nějaký šmrnc a řád. Tady jenom takovýma malinkýma drobnostma.

Jak byste se chtěla do dění v mateřské škole zapojit?

No, já už nijak, protože já, mě nedovoluje moje zdraví. Ale kdyby, jednak to nemám v místě bydliště, tak je to pro mě i časově horší. Kdybych tam byla, tak bych se jim jakým-koliv, třeba bych jim pomohla, bych jim třeba aj, co se týče ovoce, bych jim nosila. Pomohla bych jim třeba v tom, že bych jim občas něco upekla. Jako kdybych bydlela v místě bydliště, tak bych jim pomáhala daleko víc, jenomže bohužel já když musím dojíždět z vedlejší dědiny, tak je to už pro mě jak časově, a pak nevím, kdy to bude, že. To je takové, oni zavolají, takže já nepravidelně, ale kdybych byla pravidelně, tak bych vzala třeba košík s jahůdkami, dětem donesla ke svačince, nebo nějaké jabka pěkné, nebo říkám nějaký zákusek dobrý, nebo něco dětem upekla, aby měly nějakou změnu ve školce. Jako tady tímto bych jim, ale bohužel nejsou v místě bydliště.

Mluvíte s rodinou o dění v mateřské škole?

No, samozřejmě. Prostě musím vědět. To není dávno, jsem taky si syn stěžoval, že malého tam nějaký kluk šikanuje, že mu ubližuje, tak jsem to sama sem to řekla paní ředitelce, že se mi nelíbí, že mladí už jsou z toho špatní, tak ať prostě zasáhne ona, anebo ať to nějakým způsobem vyřeší. Protože ten malý pak prostě, když se jde oblékat, tak sedí a čeká, jestli ten vyběhne, co mu zas sebere, čepicu, svetr, nebo něco. A tak tady s tímto jsme, to jsme probraly a nakonec to vyřešila dcera, která pro toho malého šla místo mě. A chytla kluka a vyřešila to s ním sama. A od té doby je klid. Prostě, ale bylo to za přítomnosti učitelek, které to viděly, že prostě mu jenom domlouvala. Takže jako tak.

Odkud se dozvídáte informace, které se týkají mateřské školy nebo vašeho vnoučete?

Tož od rodičů, nebo říkám, když jdu do školky, si přečtu. Jinak jako ne.

Ptáte se aktivně na vnuka?

To víte, že jo. Protože musím mět přehled, co dělají, jestli oni se aj chválí, co se zase naučili ve školce. Teď třeba jak chodíjou na plavání, tak malý, že je, nevím jak to je rozdělené do těch skupin, tak jak to bývalo vždycky, že babičko, já už su v prvním družstvu. Říkám, no vidíš, jak jsi šikovný. Takže všechno vidím, vím, jak se, i se stravou vím, jak to je. Co jí, co nejí. Co má rád, co si přidává, takže všechno vím. Všecko vím. Prostě musím mět přehled.

Jaké prostředky ke komunikaci využíváte?

Buď ústní komunikaci, nebo telefon. Jako jinak, přes internet, já si myslím, že já zas nemám potřebu. To když tak si rodiče, samozřejmě přes internet, ale já buď ústní komunikaci, anebo ten telefon, když už je, třeba říkám, když idu k tomu doktorovi a vím, že ho mám ve dvanáct vyzvednout, že tam nedojedu dřív jak o čtvrt na jednu. Prostě rychle zavolám, řeknu, nechte mě ho, prosím vás sedět, já si pro něho o čtvrt na jednu přijdu. Takže tak.

Jakou formou probíhá komunikace mezi učitelkami a vámi?

No, tak jako dobrá. Já jako nemožu říct ani na jednu půl slova. Říkám, aspoň ty, co jsou teď u toho nejmladšího vnuka, tam je velice dobrá komunikace. Tam není sebemenší problém. Říkám, oproti, když to srovnám před těmi čtyřma asi lety, když ta vnučka chodila, tak tam to bylo nějaké, tam to kapánek vážlo u některých. Samozřejmě ne u všech, ale prostě, co se týče, myslím si, že paní ředitelka by v první řadě měla mít zájem na tom, aby to fungovalo všechno tak, jak má. A ta její kolegyně, co tam, nemůžu říct opravdu ani půl slova. Velmi, vždycky mě vyšly vstříc. Myslím si, že vychází i rodičům.

Jak ta komunikace probíhá?

Ústně. Většinou všechno ústně. To málokdy se opravdu, to stalo snad za celou dobu snad jenom dvakrát, co jsem tam volala, že nestíhám.

Jaký způsob kontaktu vám nejvíce vyhovuje?

Ústní, protože takto vím hned, okamžitě. A i po tom telefonu, což co v tom telefonu jí řeknu, ona řekne, ano bude malý připravený. Ale nejčastěji všechno ústně.

Jaké máte podle vás další možnosti k získávání informací?

Tož internet. Ale já jako, já nejsu zas technický typ. Já, než se k tomu, ten mail než si přečtu, to chvíli trvá. Já ho kolikrát až za týden si to čtu, takže to už je potom k ničemu. Ale když ústně, tak vím hned.

Viděla jste už na internetu stránky mateřské školy?

Bohužel ne. Já, prostě mě stačí přímo tam a já jinak říkám, to si musí víceméně rodiče, ale co se týče mě, já všechno vidím ve školce. Já si myslím, že se nic tak extra neděje, abych to musela. Když třeba z nějaké besídky nebo tak, tak samozřejmě se podívám pak na ty fotky, ale to co si tam píšou pro rodiče nebo nějaké zprávy, tak to ne. To si, já co potřebuju, to si přečtu. A jinak, mě to jako dění nezajímá v celku.

Jsou tam třeba fotky, díváte se s rodinou na ty fotky?

To víte, že jo. To se podíváme, pak s dědů večer. Místo televize se podíváme. Jak děti, třeba aj z toho plavání byly hezké fotky. Takže

Oni to mají i na kabelovce.

My nejsme, ale ani děcka nemají kabelovku. Oni nemají nikdo kabelovku, oni mají jakési jiné ty televize, kde nemají kabelové vysílání. Takže tam to mi ani neuvidíme, víceméně na tom internetu.

Nebo ještě ve zpravodaji bývají nějaké fotky?

No, tam bývají taky. To máme, aj máme vystříhlé. To má zas ještě praprababička má schované ty fotky. To ona má opravdu vystříhlé, jak jsou děti vyfocené ze školky.

Máte možnost vyjádřit se k dění v mateřské škole?

Tak jako kdybych chtěla, tak určitě. Třeba bych aj na ty stránky něco dala, ale říkám, já jim to řeknu holkám, když tam dojdu, jste velmi šikovné, toto se mě líbilo. Vytýkat jim nemám co zatím, jako nejsou s nima až tak často v tom kontaktu, abych třeba našla nějaký negativní článek, který bych jim měla vytýkat. A když tak jich pochválím, promluví s nima. A ústně všecko řeším, ústně.

Jaké informace můžeme najít na nástěnce, jak jste ji zmiňovala?

Tož kam pudou, jakou budou mět tento měsíc třeba aktivity, že jdou do kina, do divadla, že tehdy začíná plavání. Teď že bude, já nevím, třeba ten Den maminek, jo, že bude ta besídka. Takže jsou tam takové běžné informativní věci. Nebo když se třeba, onehdá jsem tam byla, tak tam viselo to, že jestli náhodů někdo nevzal dětem, že se nějaká čepica se hledá, anebo šála, co to bylo, nějaké oblečení. Tak to se běžně stává, že děcka si to, dojde pro ně někdo druhý a děcka si to přehodí, že. To je běžné. Takže takové, jenom aby rodiče věděli. Myslím si, že je to tam opravdu, tak jak to má být, tak jak to bývalo i za našich děcek. Ale říkám, je to zas někde trošku posunuté, co se týče vůbec celkového dění, někde jinde, jak před těma třiceti lety.

Jak často nástěnku sledujete?

Tož, podle toho, jak často chodím pro malého. Ale když jdu pro malého, tak pravidelně si ju čtu. Pravidelně. Protože mě zajímá, když se ho zeptám, cos obědval, cos měl na svačinku. Aby člověk měl aj trošku, jestli to děcko vůbec jo, takže si přečtu nástěnku, jdu pro

něho a pak mu řeknu, cos obědval? No a tak aspoň zjistím, jestli opravdu obědval nebo, takže všechno si zjišťuju. Přečtu a pak říkám.

Kolik těch nástěnek tam mají?

No já myslím, já čtu tam na těch dvou. Tak tady tu první při vchodu, a pak mají, další je tam, jak mají třídu, tak tam je nástěnka. Tak tam si. Ještě tam bývají vystavené různé ty jejich práce, jak kreslí, modelují. Nebo když je ten podzimáček, tak z těch dýní nadělané ty zvířátka a takové, takže. Mají po skříňkách různě podstavované. Takže ještě to, než to najdu, tak prohlédnu. Říkám jako, všechno je to, velmi se mě, mají tam celkově je to hezky udělané, jako vyzdobené. Typicky, co patří ke školce, že tam není žádná. I ten název se mi líbí, že je to Mateřská škola Sluníčko. Jo, je, že? Teď mě to úplně blesklo, jestli se mi to neplance s Napajedlami.

Liší se ty nástěnky od sebe?

No, tak úpravou se liší snad každý týden, se mně zdá. Nebo, co tam dojdou, tak je tam něco jiného. Že opravdu ty holky to obměňují ty, vystavují tam ty děcké práce. A asi každý týden si asi, nebo každých čtrnáct dnů víju, už co bude dopředu, takže tam dávají nové informace. A samozřejmě jídelníček se mění po týdnu, takže. Jako říkám, co dojdou, tak první co je, že si přečtu ten jídelníček, abych toho malého trošku podusila, ať vím, co z něho vyleze.

Takže ta první nástěnka je stejná jako ta u třídy?

No, není, jako tak není stejná. Tož tady mají, tam na té první jenom ten jídelníček a ještě cosi tam bývá. A tam už mají, ta u třídy, tam už jsou ty práce a napsané, třeba že pojedou na to divadlo nebo že v tolik a v tolik mají být na to plavání, aby děti nedošly pozdě. Takové orientační časy jsou tam. Takže se lišíjou, protože ta první mě přijde taková jak když pro všechny děti a tam ta druhá je pouze pro tu třídu, v které ty děti se nacházejí.

Jak byste shrnula celkově svou účast v mateřské škole?

No, tak myslím si, že v tu dobu, kdy chodím já pro toho malého v to poledne, že tam bývá velmi častý pohyb těch prarodičů, protože si myslím, že opravdu rodiče jsou buď v práci, nebo jak ta doba dneska taková hektická, tak každý má jiný druh zaměstnání a tak, takže přes to poledne většinou, málokdy tam opravdu potkám rodiče, že většinou ty babičky nebo ti dědečci pro ty děti chodí. Nevím, jak je to teda od, myslím si, že potom odpoledne si

chodíjou rodiče. Ale v to poledne většinou se tam vždycky potkám s nějakou babičkou, se známou nebo tak. Takže

Takže vy vyzvedáváte po obědě?

Tohoto malého po obědě. Ty dva jsem vyzvedávala až odpoledne, ale tady toho malého, on tam nespí, takže pro tohoto chodím v poledne.

Chtěla byste něco změnit na své účasti?

Mně to vyhovuje. Takto mně to vyhovuje.

Chtěla byste ještě něco doplnit? Vzpomněla jste si na něco?

Co se týče i čistota je tam velmi dobře udržovaná. Jako myslím si, že je to opravdu školka taková opravdu domácká, taková s přístupem všech, nemám, říkám, velmi se mi to tam líbí. Je to takové domácké všecko. Líbí se mně to no. Myslím si, že jako ono zlepšovat se dovede vždycky, že. Líbíjů se mi tam i ty malby, různé vázičky tam mají nadělané, z dřevinky takové. Líbí se mně to, opravdu se mně to líbí. Výzdoba oken je taky hezká. Jako řekla bych, že si to opravdu hledí, že víjů kudy tudy.

Chtěla byste se ještě na něco zeptat vy mě?

Jako nevím, no.

Tak jestli je to všechno, tak...

Já myslím, že jo, tož.

Děkuji za rozhovor.

PŘÍLOHA P V: UKÁZKA INTERVIEW S UČITELKAMI MŠ

Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

Ano.

Rozhovor se bude týkat prarodičů v mateřské škole. První bych se chtěla zeptat, co se vám vybaví, když se řekne prarodič v mateřské škole?

Tak jako u těch prarodičů si myslím, že ten prarodič je velmi důležitý. Jednak i pro tu rodinu je důležitý. Ale teď záleží na každé té rodině, je důležitý, i protože může těm mladým rodičům poradit v té výchově, i když někteří si nedají do toho mluvit, ale myslím si, že některé ty poznatky ti prarodiče za tu dobu ví, že. Takže toto si myslím, že je velmi důležitá ten prarodič, může poradit a jednak důležitá je, že může pomoci těm rodičům vlastně v té výchově s těma děckama kór dneska. Ale říkám dneska je ten trend, že dneska ti rodiče většinou ti prarodiče dělají, že. Dřív to bylo víc tak těch prarodiče vidět. Je spousta prarodičů, protože se posunul důchodový věk. Takže ti prarodiče vlastně si myslím, že jsou... Kdo je má, jsou spousta rodin, kteří nemají už nikoho, že. Kdo je má tak si myslím, že je to velká pomoc. Záleží potom na těch vztazích. To je to hlavní, na tom potom hlavně záleží.

Když se ohlédnete do minulosti, dokážete říct, kdy se v mateřské škole začali prarodiče objevovat?

No já po dobu mého působení ve školce, su tady od roku 79, jsem začínala, ne přímo tady. Ale od roku 81 už pořád tady. Tak si myslím, že se vyskytovali od celé té doby, co já su jako ve funkci učitelky, pak ředitelky a teď vedoucí učitelky. A dřív bych řekla, že tady těch prarodičů bylo víc vidět. Že, oni šli brzo do důchodu, že. Ve 52 ve 54, 55, takže jich tady bylo hodně. Jako chodí sem, né že by nechodili, chodí sem, ale už né v takové míře. Takže po dobu mého působení jsem jich tady zaznamenala vždycky.

Při jakých příležitostech se v minulosti začali v mateřské škole objevovat?

No, já si myslím, že hlavně teda v prvé řadě přivádění, odvádění dětí. To bylo úplně prvořadé. Pak opravdu i při těch akcích, když jsme dělali pro ty maminky, dřív se teda dělali besídky. Teď už se besídky nedělají jako s názvem besídky. Jako spíš se dělají jiné ty aktivity. Ale spíš sem bych řekla, chodili, byli pozvaní buď tema rodičema, s rodičema došli. Chtěli vidět ty vnoučky, že. Nebo když my jsme konkrétně některého toho prarodiče potřebovali, protože v rámci spolupráce my jsme s něma jako spolupracovali, s mnoha takovýma aktivníma prarodičema. Takže sem chodili hlavně na tady ty akce té školky. Besíd-

ky, ať to byla vánoční, velikonoční besídka, k svátku maminek, to bylo MDŽ dřív že. K tomu chodili, zvali jsme je. A ty babičky převážně k tomu MDŽ došli s maminkama babičky. Takže to se tady objevovali, no a potom nám pomáhali, když jsme já nevím dělali Vánoce, pekli se perníčky. Tam se pozvaly ty babičky. Když jsme dělali, toho Mecháčka jsme dělávali pozděj. Ale do Výletu do pohádky, tam se nám zapojovali i jako bytosti pohádkové, protože to vycházelo z té školky. Šli rodiče i s děčkama a ti prarodiče v těch 55 ještě prostě byli v pohodě. Třeba paní J., paní Ch., byly za ty babky kořenářky. Takže se zapojovali i do toho vlastně jako dění v té pohádce a pak jako při pomoci těch akcí. Pekly se koláče, pekly se perníky, vařil se guláš, dělalo se to, chystalo se to. Tam hodně pomáhali. Takže tak bych řekla, že při těchto příležitostech si myslím, to dřív ještě tak jako teď otočím, že dřív ještě nebyly ty kluby seniorů, to se objevovalo až pozděj že. Potom možná spolupráce bylo zas jiná, když byl ten klub těch seniorů. Ale při těchto příležitostech, vždycky se tady vyskytovali. A jak často, tady hlavně říkám při tom, co jsme dělávali my.

Z jakého důvodu podle vás s vámi spolupracovali?

Ten důvod byl ten, že chtěli hlavně vidět ty svoje děti, při těch besídkách dětí, vnoučky vlastně, já mluvím teďka spíš jak o rodičích. Chtěli vidět ty své vnoučky, a jednak byli osloveni námi o tu pomoc. Tady při tomto hlavně. Byli v důchodu. Já bych řekla, že dřív ta komunikace byla ještě bych řekla úplně jinší jak je dnes s prarodičema. Jako né že by se s něma nedalo, ale oni měli víc toho času, došli, protože se dělalo na poli, doma většinou, ty maminky byli v domácnosti, teda ty babičky. Nebo už byli v důchodu, nebo ani nedělali. Dřív to tak nebylo, jak dneska že. Nedělali, dělali třeba ten dědeček a babička se starala o tu domácnost doma, bylo nějaké zvířectvo na dvoře, že. Takže víc mohli a víc to bylo takové komunikativnější.

Jací jsou dnešní prarodiče, kteří se v mateřské škole vyskytují, jak byste je charakterizovala?

Tak řekla bych jako, mají daleko větší přehled, jak to bylo dřív tito prarodiče, protože je spousta těch podnětů, sdělovacích prostředků. Nebyly internety, nebyly mobily, nebylo nic. Takže jsou takoví, bych řekla víc v tomto zkušenější. Ale jako nemohla bych říct, že jsou úplně jiní, jak tam ti prarodiče. Prostě jsou, mají zájem o ty vnuky, mají zájem pomáhat těm rodinám, pokud to jde jo, tak ve většině případech. Tady jako zaznamenávám, tady třeba vidím stejné ty prarodiče. U některých jako jasně, je tady spousta přistěhovaných lidí. Cizí, kteří tu nemají nikoho. Došli do této vesnice a nemají tu rodiny žádné. Nemají tu ba-

bičku, nemají tu dědu. Někdy jednu, třeba za ten rok tady uvidím s těch rodin, co jsou tady přistěhovaní, že přijedou někde z dálky a uvidím je třeba tady s těma rodičama, jo. Ale říkám, to není jak tady ti místní, že ti prarodiče k tomu mají daleko teda blíž a můžou sem dojít. Neřekla bych, že by byli jako jiní, jak tam ti, ale prostě víc už o tom ví a jsou takoví, prostě bych řekla v této věci znalí jo. I když já nevím, tady na tom internetu už se podívají na to dění ze školky. Zpravodaj je vydaný, kabelová televize, že. Nebo tady, když mi máme nějaké ty programy a oni tady jsou interaktivní tabule, už vidí tady tu vyspělost tady v té technice, že už jsou takoví, bych řekla trošičku dopředu.

Jsou spíše v důchodovém věku nebo pracovně aktivní?

Chodí sem i bych řekla, třeba dělají možná kratší pracovní dobu, tak spíš na to vyzvedávání. Ale tady bych řekla určitá část, že z prarodičů už je důchodový věk. A chodí spíš to dopoledne. Ti, co tady vidím, to je důchodový věk, spíš když někdy odpoledne, tak to přijdou i s rodičama některé ty babičky. Těch dědečků je, ale už se aj ti dědečci tu objevují. Dřív tady bylo převážně babiček. Ale teď už i u mě, když vezmu jenom u mě, že tady dopředu už to tak nemůžu sledovat ty babičky, tak vidím, ale už tam vidím, že někdy ráno dědečci dovedou ty děti a aj odpoledne už je vyzvedávají. To jsou vyloženě už v důchodu, nebo jsou třeba v předčasných aj důchodech, ze zdravotních důvodů, třeba ani nemají ten důchodový věk. No a spíš teda někdy odpoledne, ale to možná jsou, bych řekla babičky, které jsou určitě aktivní, které ještě pracují. Když dojdou s těma rodičama. A vidíme to i podle vzhledu, že ještě určitě nemůže být v důchodu ta babička. Takže asi tak.

Jak vypadá dnešní spolupráce s nimi?

Jako řekla bych, že se s těma prarodičema kolikrát o těch dětech mluví daleko líp, jak někdy s rodičama. Že oni to chápou daleko líp ti prarodiče, někteří ti rodiče proto nechcú na to kolikrát ani slyšet a vidí to dítě úplně jinak a je vidět, když jich aj oslovím při těch nějakých těch našich, děláme, pečeme něco jo, tak se nabídnou, dojde babička sem s někým, a říkám budeme dnes péct to a to. Jo, tak oni jsou aktivní, že mi to aj upečeme doma, nechcete tu bábovku, já říkám to né, spíš ještě můžete, pučte nám formu bábovky, aby se zas ty děcka tady tyto věci učili. Takže myslím si, že spolupráce s nimi v dnešní době s těmato prarodičema je jako dobrá, velice dobrá. Že nám pomáhají, i když aj něco o tom dítěti chceme sdělit, tak spíš aj přes ty prarodiče to sdělíme, aby to mohli těm rodičům prostě oni potom podat. Spolupráci vidím jako dobrú.

Při jakých příležitostech se v mateřské škole nejčastěji vyskytují?

Denně při tom kontaktu, když vodí ty děti vlastně nebo odvádí ti děti, no a pak při těch našich akcích. Anebo když mi je oslovujeme. A teď se s něma ještě setkáváme mimo to, jak je ten klub seniorů, tak oni nás vlastně zvou. Zvou nás, abysme třeba udělali program jim tam, když mají nějaké to posezení. Takže chodíváme obvykle ke dni maminek, chodíváme, když máme něco na vánoční, ale není to dril besídky. Je to to, co učíme tady děti celoročně. A z toho potom nějaký takový výcuc uděláme, protože ty besídky jako nebývalo to špatné, ale dneska ta forma je úplně někde jinde. Už nějaká jiná prostě, kde myslím si, že jsou lepší i formy, tady tak to děláme. Anebo my vlastně s něma, že jich třeba já nevím zavoláme, paní O. x let nám sem chodí a pečeme s ňou ty perníčky. Někdy dojde sama a někdy si vezme ještě někoho sebou. Manželé H., jsou to senioři, chodila sem jejich vnoučata. Tak pořád ještě ta spolupráce s něma je v rámci toho jablíčka. Jo, a potom vlastně vyvrcholení je na ty Vánoce. Takže ten kontakt pořád přetrvává a pořád jako tak s nima spolupracujeme. A přitahujem aj další jo, třeba když jsme mívali na Velikonoce, nám chodíval dědeček, on už dneska nežije, ale on byl taky takový aktivní, on byl svobodný, takže on se věnoval hodně prostě v přírodě myslivec, takže když byly Velikonoce, on naplétl tatary, měl s tím prácu že. Musel to proutí všechno si nachystat. Naplétl tatary pro všechny děcka, od menším, až po větší. A pak nám udělal tady tu ukázkou. Jak se pletou ty tatary, děcka to zajímalo. Potom on vlastně zemřel, tak sem říkala, teď se to vybízí, tady ti dědečci umí plést tatary. Že bych chtěla letos zas vtáhnout sem i některé dědečky a udělat tu ukázkou těch tatarů těm děčkám. Takže bych řekla, že asi tak.

Spolupracují s mateřskou školou, i když v ní nemají vnouče?

Aj ti, co nemají toho vnoučka, no. Ti co nemají toho vnoučka, protože jsme s něma byli hodně v té spolupráci. Pan K. taky, kluci jsou dneska už velicí, že, tak ten taky nám hodně pomáhal, chodil, když se, my jsme chodívali hodně i k těm zahrádkářům a on tam vlastně je teď zapojený, takže ukázkou vaření povidel, moštování, to zas dělal pan H. Oni už tu děcka neměli, ale už byli zapojení tady do toho. Tak v rámci tohoto jsme s něma spolupracovali taky.

Při jakých příležitostech se s prarodiči setkáváte poprvé?

No většinů když ty jejich děti sem začnou chodit. Poprvé se tu objeví, neříkám, že všichni, ale určití a člověk ten kontakt už navazuje s něma. Takže tak s něma a vytipuješ, máš některé, kteří o to neprojeví zájem nebo ani se ti nepustí do rozhovoru. Jo, už víš, že tady, jak

chodí, prohodíš to slovo a uvidíš, že se chytne, chce se zeptat na to a na to. Tak už si tak aj tipuješ ty lidi, jací vlastně budou a jací jsou a jestli s něma může člověk navázat tu spolupráci. Hrozně by se mě aj líbilo, jsem říkala holkám, teď jak máme, děláme různých tych projektů není to už jenom to, že nemáme jenom ty integrované bloky a ty týdenní vlastně témata, ale máme to třeba v rámci nějakého aj projektu. A třeba teď jak je Celé Česko čte dětem, do toho vtáhnout ty babičky, dědečky. Dojít číst těm dětem a to by bylo zas zajímavé pro ně. Toto bych chtěla taky ještě zkusit s něma. My chodíme do knihovny, jako chodíme, knihovnice nám předčte, čte, ale to bych asi směřovala spíš tady přes ty seniory, přes paní Ch., a ti kteří by měli tak měli zájem, oslovím i z řad třeba těch rodičů. Někteří, co jsou doma. Chodí sem paní V., chodí sem ta druhá babička z města. Chodí sem babička F. Teď jsem tady viděla několikrát, on sem nikdy nechodil, až teď začal děda Š., pro toho vnoučka. On sem nechtěl předtím chodit, ale jde vidět, že už to zvládl tu bariéru. Takže tak aj tak přitahovat ty lidi.

Jakým způsobem se mohou prarodiče zapojit do dění v mateřské škole?

To co jsem říkala, do toho dění se můžou zapojit buď tady tímto, že my jim v rámci tady těch projektů, my si je oslovíme jako. Sami oni, musíme si je my namotivovat, oslovit, zeptat se, nebo přes ty děti jo, o něčem se bavíme, já nevím řeknu děckám, bylo by dobré, kdyby se udělalo, tatínek kolikrát jsme chtěli budku pro ptáčky, neměli jsme. Já to řeknu doma tatškovi, nebo dědovi a my něco uděláme. Takže takovým způsobem. My je vlastně tak do toho dění zapojujeme, no a spíš je oslovujeme my. Jinak se zapojují, vlastně sem přichází při těch akcích jo. A chtěla bych nějaké ty nové, tak zapojit je do těch nových věcí ještě tady. Říkám to čtení těch pohádek, to jsem už o tom přemýšlala vloni, ale to jsme jeli zas ten projekt Z pohádky do pohádky v rámci té školky, Klubíčka, takže jsem jich neoslovovala. Ale toto bych určitě chtěla.

Co prarodiče nejvíc využívají?

Nejvíc využívají ty besídky, teda besídky, takové ty dílničky dneska a takové to posezení nějaké s těma dětma tady ve školce. Tak spíš se chodí dívat tak tady na toto nejvíc. Tady na to ostatní už je musíme teda oslovit. Ale aj na pomoc, když já nevím, tady kterýsi chlapecek pokazil, měli jsme tu takový krásný dřevěný kočárek a oni se v tom děcka vozil, upadlo kolečko, tak se to vzalo prostě, ten děda tady zrovna došel a říká, nic vezmem to dom, spravíme to. Víš, že aj tak jako určité věci tak jako se zapojí tady do toho.

O co naopak nemají zájem?

Tak toto ti moc nezodpovím, protože já většinu, co jich tady vidím, tak ten zájem je. Jinak by sem nešli. Nevím jak v rodinách, jestli mají zájem jim pomáhat, nebo nemají, ale když už vodí ty děti sem, tak asi mají zájem. Nevím, že by, jako ty dědečky nezajímají nástěnky, to né nebo tady výzdoba jasně to vidí očima, ale ty babičky ti už spíš jdou, přečtou si, co děláme, básničku, písničku, fotí si, i jsem viděla kromě rodičů, že si to fotí, hlavně u těch malých děcek, protože oni doma chtěou s těma děčkama si opakovat. Viděla jsem aj babička, že si to fotila, básničku.

Jaké akce pořádáte během roku?

Během toho roku, jak jsem říkala, začíná to v září tou Drakiádou, to je ve spolupráci s těma modelářama. Pak děláme to uzavírání té podzimní přírody s tím Mecháčkem, předtím následují ty dílničky. Potom, tady u těch dílniček se fakt zapojují i některé ty babičky. Nebo oni možná aj doma někteří, nemají čas to tady, rodiče přijedou až těsně kolem půl 4. Tak to vyrábí doma, určitě kolikrát děcka říkají, to jsme dělali s babičkou, to jsme dělali s dědou. Jo takže tady při tomto se určitě zapojují. Potom děláme, už neděláme klasickou besídku, děláme ty dílničky. Takže zase se tady tvoří s těma rodičama, a je to propojené, že vlastně chodí oni ze třídy do třídy. No a tady obvykle oslovuju ty důchodce, ti z dlouhodobé spolupráce. A už postupně navazuju na další, protože tito už třeba oni řeknou, už tam máte další, mladší, zkuste oslovit mladší. Takže tady na toto. Ke dni maminek, když děláme, když máme den otevřených dveří, přijdou se podívat, třeba mají další jo ještě malého doma vnoučka, s kterým jdou podívat se sem do té školky, jak to tu máme. Na ty třídy, zapojí se. Potom hlavně se teda zapojují i u těch Velikonoc, když děláme, to jsme udělali vloni soutěž o nejkrásnější kraslici, tak že doma zdobili kraslice. Tak s babičkami, s dědečkama, mohli to být já nevím, pletené, háčkované různě, takže jsme to pak vyhodnocovali a děcka řeknou, to jsem dělal já, to mě pomáhala babička, to jsem dělal ve spolupráci s tím a s tím. Takže i do toho se nám zapojují. No a hodně se nám jim zapojuje aj do té Pohádky. Hlavně na tu pomoc. Už jako bych řekla, tak do těch masek, do tohoto už spíš ta mládež. Dřív byli i ti starší, ale zas ta pomoc je tam že, tam je potřeba hodně lidí zajistit tu akci. Takže oni nám pomáhají spíš už teda tak. No a potom, když máme ukončení školního roku, vlastně kdy přechází ti předškoláci, tak tam chodí i ti babičky, dědečci. Je to jakýsi akt slavnostní, kde mi je pasujeme vlastně na školáky. Tak tady je taky hodně využívají ti prarodiče.

Navštěvují spíše akce, které se konají v týdnu nebo o víkendu?

No my většinu tyto akce, které jsem jmenovala, jediné Pohádka je o víkendu. Jinak tyto akce veškeré jsou v rámci normálně v týdnu. Normálně to děláme buď pátky, někdy pondělky, někdy středy. Takže využívají tady ty dny normálně.

Účastní se i pracující prarodiče?

Ano. Když je to třeba ode tří hodin, jo, tak přijdou, většinou končí. Jezdí ve dvě hodiny. Spousta jich jezdí autama, dneska ještě že do práce. Takže i ti co pracují, se toho zúčastňují.

Ted' mě ještě napadlo, když je dítěti ve školce špatně, kdo ho přijde vyzvednout?

Záleží jak, když zavoláme já nevím, obvykle ti cizí přistěhovaní, tak ti nemají možnost, ti mají prarodiče Čechy, já nevím někde a pracující ti musí dojed tatínek, nebo maminka. Ale ti místní většinou zavolají a poprosí ty prarodiče. Když jsou doma, dojde babička, dědeček. Aj dědeček. Dojde strýc kolikrát pro ty děcka a odvedou si je. Říkám výjimečně ti rodiče přijedou, využívají tady na vesnici spíš ti cizí teda. Je tady hodně cizích těchto mladých rodičů. A ti nemají možnost že, tak zavoláme, tak hned kontaktujeme se. Já nemůžu, ale volám manželovi. Jo, takže tak asi.

Jakým způsobem jsou prarodiče na akci zváni?

No, na ty akce my je jednak, to ví od té rodiny, od dětí od svých dětí, že. Ví, že tady tato akce bude. Jednak mi to míváme i na těch webových, dneska i ti prarodiče jdou na ty webové stránky. Ví co je internet, že. Přes kabelovou televizi, takže oni ví o tom dění. Ale já si myslím, že spíš je směřují ti jejich děti a ti vnuci takhle na toto. A když potřebuju jako konkrétně na určitou věc ty prarodiče, že na něco co konkrétně potřebuju, tak to jich musím oslovit vlastně já.

Máte na pozvánkách napsané, zveme rodiče i prarodiče?

No tak to my máme spíš jako spíš, to tak zajaté, že rodiče. Ani to nemáme přímo na rodiče, zveme vás, vážení zveme vás na dílničky do mateřské školy, které se budou konat. Ani přímo, že bysme kontaktovali jenom rodiče, že bysme to tam tak měli uvedené. Že spíš tam není ani rodiče, ani prarodiče. Že se to týká prostě, kdo bude chtít dojít, aj když nemá třeba se školkou vůbec nic společného.

O které akce mají prarodiče největší zájem?

Tam oni bych řekla, že spíš chodí teda na tady ty vánoční, MDŽ už není, ale k svátku maminek, velikonoce, tady tyto vyloženě klasické, co byly zajeté. A potom do toho Výletu do pohádky, protože to je akce už vlastně celé té dědiny tady že a už má jakési jméno, už je to 27., letos 28. ročník. Takže to už je tady zaběhlé a to už je taková tradice, že té vesnice.

Zastupují na akcích rodiče, nebo chodí s nimi?

Já bych řekla, že většinou chodí s těma rodičama. Někdy výjimečně by se stalo to, že ti rodiče, ale ani sem to nezaznamenala, že by se mně stalo, že máme nějakou tuto akci a že by mě rodiče nedošli. Spíš jdou ti rodiče a s něma jde ten prarodič. Jako nezaznamenala jsem já za celou dobu, že by tady byl někdo jenom, no možná mě to uniklo, že by tu byl někdo s babičkou nebo s dědou. Ti rodiče se snaží. Ti děcka se těší, že čekají, vyhlédají, kdy už někdo dojde z té rodiny.

Účastní se v kroužkách v mateřské škole prarodiče?

Do těch kroužků u jedné učitelky, co vede tady to cvičení a tady to centrum. V tom centru jsem tady viděla babičky, některé, spíš tady ale těch cizích, co tady jich ani moc neznáme ty místní, tak vím, že tady jsem někdy ve školce v tom centru viděla i některou tu babičku. A mám dojem, že i v tom cvičení, že chodí, že jsem viděla, ne viděla, to mě zas ta učitelka říkala, že tam byli i některý dědeček, že tam s někým byl. U těch kroužků bych řekla, že jako není to tak jak když je zveme na tady ty naše akce že. To spíš možná jdou, že to třeba ten rodič, že nemůže a chce ten vnouček tam jít. Tak s ním ta babička, hlavně tady ti prarodiče L. Tak nevím, jestli ta paní ještě pracuje, určitě, ta babička, tu jsem tady hodně viděla, že chodí i hodně aj pro chlapečka a viděla jsem ju právě aj v tom centru, že sem chodívala ona. Takže někdy jo. Na tu logopedii si myslím, že já když jsem dělala logopedii, tak většinou chodili ke mně teda rodiče, prarodiče ne. Protože ten rodič je dobré, aby to viděl, vlastně jak se ta náprava dělá.

Jakým způsobem jsou ještě prarodiče aktivní? Nabízí něco sami? Vzpomněla jste si na něco?

No, to jo to taky hodně, to taky, to jsem teď neřekla, to taky i ti prarodiče H. se nám ozývají. Nebo jdeme na procházku a volá nás pán, máme mlád'átka, máme malé kůzlátka, nebo ovečky. Můžete se dojít podívat. Tak se dostáváme do těch a toto většinu přes ty prarodiče. Máme to, nebo děláme zrovna to, můžete se dojít podívat. Takže toto taky no.

S čím si myslíte, že prarodiče pomáhají rodině, co se týká mateřské školy?

No já si myslím, že víc jim pomáhají v té rodině tím, že jim sem ty děti vodí a odvádí. To nejvíc si myslím. A někdy třeba suplují, že ti rodiče nemají čas, ani my jim třeba dáme úkol, přines si to, nějakou tu přírodninu, přines si to to, nebo ovoce zeleninu, že možná suplují tady toť toto. A spíš to chystají s těma dědáčkama ty děcka. Spíš tady toť toto. Ti rodiče někteří, jako neříkám, že všichni, ale jsou tu rodiče, kteří ani nečtou ty nástěnky, nečtou ani ty, co máme na webu pravidelně, co si mají donést, co bude, která akce, všechno. Oni to kolikrát ani neví, jo. Oni dojdou ráno a já chcu po nich peníze, že jedeme tam a tam a oni to neví, tak honem třeba alarmují ty prarodiče a ty třeba dovezů kolikrát se stalo i oblečení do divadla nebo tak. Tak asi.

Vídáváte je spíš ráno, nebo odpoledne? Spíš vyzvedávají nebo vodí děti?

Já spíš bych řekla u mě teda, spíš bych řekla, že u mě teda jich vidím víc odpoledne. U mě ve třídě bych je, anebo v poledne. To jsou děti, které odchází v poledne. Tak tam jich vidím nejvíc, bych řekla. Potom ještě odpoledne část. Ráno možná z těch rodičů, teda prarodičů, přemýšlím, ale ráno ani tak ne. Ráno ani ne spíš říkám v to poledne.

Jak probíhá komunikace s prarodiči?

Tak já bych řekla, že s prarodiči kolikrát líp, jak s rodiči. V pohodě. Cokoli potřebujeme, vyřídíme, doneseme, zajistíme. Prarodiče to berou víc tak zodpovědně, jak někteří ti rodiče.

Jaké prostředky ke komunikaci prarodiče využívají?

Tak většinu my s něma teda přímý ten kontakt, když s něma mluvíme. Tady přes nějaké ty, nebo když chceme nějaký vzkaz pro ty rodiče, tak přes ně, když tady chodí, takže spíš tady toto s něma my, tímto způsobem.

Takže hlavně osobní kontakt? A co třeba telefon, využívají k omluvení vnučete?

U mě víc tak bych řekla tady ty omluvy, když cokoliv, tak u mě teda víc rodiče omlouvají. Moc jsem nezažila, že by prarodič. Víc ty rodiče u mě teda ve třídě.

Odkud se mohou dozvědět informace o svých vnučatech?

Tak ty informace, když chodí sem, tak tady s náma, že. Teď se podívají, na nástěnkách máme spoustu věcí, obrázků, výtvary těch dětí no a potom, to oni aj když si kliknou na ty internety, tak je tam fotogalerie, je tam spoustu takových věcí, prostě co se týká té školky,

takže to můžou vidět tam. No a potom hlavně, když sem přijdou na ty akce, že vidí, když já nevím máme společné nějaké ty hry pohybové, básničky, říkanky si říkáme. Tak když chodí, tak vlastně tam to vidí nejvíc u těch dětí.

O jaké informace mají největší zájem?

Tak většinu, když dojdů, tak se ptají je ten náš hodný? Zlobí tady moc? Jako tady ti místní, že protože je známe. Ale jako ptají se i, co jste dělali, nebo kolikrát vidím, je tady babička, dojde si pro, ať je to Verunka, ať je to Amálka dojde babička a jdů, co jste dělaly a ona se jde pochlubit, toto je můj obrázek. Takže sledují i tady to' toto. Nebo tento pracovní list jsem dělala já. Takže sledují a dívají se tady na to.

Co všechno můžeme na vaší nástěnce najít?

Na té naší nástěnce vlastně se najde kromě, my ty nástěnky teda hlavně dělám to, jako jsou školky, které to neuznávají. Že víc s těma děčkama víc dělají a nástěnka není ani tak důležitá, že radši víc dělají a víc můžu, třeba mají ty obrázky na zemi a tu nástěnku dělají jedenkrát týdně, nebo něco tam hodí, nějaký obrázek, ale my jsme byli tady tak zvyklí, že prostě aby ti rodiče, vždycky když se začne ten týden nebo je čtrnáctidenní ten blok určitý, aby viděli, jaké máme to téma, jaké tam máme dílčí cíle, jaké tam máme ty výstupy. To tam je napsané, jaké činnosti navrhované tam máme. Vždycky je tam nějaká básnička, písnička, říkanka, pohybová hra. Rozepsané je to tam, aby aj oni teda viděli. Spíš tady tyto informace, pak tam vidí, to je z toho dění jo. Jinak nástěnky, co kde máme obrázky a tak dále. A pak mám i takové informace, které chcu po těch rodičích jo, že jedeme tam a tam, vybíráme to a to. Máme celý měsíc tyto akce, aby to prostě viděli. Toto sledují ti prarodiče že. Nebo fotíme se jo, to oblečení. Ale kromě toho, že je to tu, vždycky je to i na tom webu.

Které informace z nástěnky prarodiče asi nejvíce zajímají? Čtou nástěnku?

Jako u mě ty babičky, co neříkám, že úplně každá jo, ale jako dívají se na tu nástěnku, co tam máme. Ale spíš si myslím, že se dívají po těch pracech těch dětí jo. Přečtou si, vidím, jak stojí u té nástěnky, jestli čte, co máme za akce, nebo co tam, my máme propojené ty dvě, takže stojí u toho, dívá se, nebo tu básničku teda říkám, viděla jsem, že fotila si tu básničku, tak spíš to vidím tak. Ale spíš se dívají po té výzdobě a po těch pracech tych dětí je vlastně zajímají.

Jaké moderní technologie k získávání informací si myslíte, že prarodiče využívají?

Jako moderní si myslím, že snad ty internety dneska že určitě. Já si myslím, že vidím to třeba podle mého jo, nikdy to nepoužíval. Využívá to, vidím ty seniory, paní Ch. vlastně, prarodiče U. Když chodíme vlastně kolikrát i mezi ně, tak sledují si to na tom internetu. Možná i s těma rodičama, že doma, kliknou se, dívají se, kór když jí třeba prarodiče nebo rodiče. Tak se kolikrát dívají na některé ty fotky. Zajímají je, kdysi jsem měla tady pro ně takové sezení ve školce. Chtěli se jít podívat, to byla zrovna otevřená ta nová třída a chtěli se sem jít podívat. Tak jsme jako prošli celou tu budovu, a potom oni seděli, jako jasně se uvařilo kafe, čaj a spíš se ptali tady na takové informace mě, ale pak je zajímaly, já jsem vytáhla veškeré fotky, kroniky, albumy, tak toto bylo pro ně dominantní, že viděli se tam někteří i sami, jo a pak šli přes ty svoje děti a přes ty vnuky. Takže toto jako hodně a myslím si, že když se aj dělá nějaká taková akce, jak se dělá spíš ta akademie ze školou a je tam ta výstava těch prací, veškeré ty různé ta dokumentace včetně těch kronik, tak tam projde těch seniorů hodně a nechává se to vlastně, obvykle se to dělá tak, aby to navazovalo na ty důchodce, když oni mají to setkání na těch 70 let. Tak tam to hodně jako sledují a dívají se ti důchodci a jsou to vlastně babičky, dědečci těch dětí tady že. Takže aj tak se to využívá.

Z jakého důvodu si myslíte, že se prarodiče spolupracují s mateřskou školou? Co je k tomu vede?

Já si myslím, že mají jako, ta spolupráce s něma jako vychází z té rodiny, jako tím, že jim pomáhají, vedou ty děti sem, ptají se, komunikují s nama, tak to už prostě vyplívá. Tím, že už sem vejde a vede toho vnoučka, tak už to tak prostě bych řekla, že už to z toho vyplívá.

Zapojují se spíše babičky nebo i dědečkové?

No, víc bych řekla, že ty babičky. Víc bych řekla ty babičky. Možná kdyby sme oslovili třeba aj víc těch dědečků, možná i by se víc zapojili. Ale víc my jsme oslovovali ty babičky že.

Jak byste shrnula účast prarodičů v mateřské škole?

Jako su ráda, jako že opravdu mají zájem, že sem chodí, že pomáhají aj těm rodinám některým. Jako myslím si, že jsou aj takové rodiny, že třeba nechcou tu pomoc. Ale spíš je to taková ta ješitnost některých těch mladých. Že holt ne, my si do toho nenecháme mluvit a možná potom časem aj na to přijdou, že kolikrát i ti prarodiče jsou důležití ti. Takže spíš

tady, že tak mají aj zájem pomoct, ale to nechcu jenom kritizovat ty rodiny, někdy jsou i ti prarodiče, že nechcou pomoct že. Neříkám, že jsou všichni takoví, jsou i takový, kteří řeknou, což někdy slyším tady, jako spíš od svých zaměstnanců, kteří jsou tady už v důchodovém věku a řeknou, mě nikdo nepomáhal, jí nebudu nikomu pomáhat. Ať se starajů sami o sebe. Ať si zkusjů jaké to je. Že v některých to je tak zakódované že, třeba fakt měli těžký život a museli sami se postarat o všechno, jo že ty babičky možná že tehdá ty babičky byly daleko. Když se zpětně podívám, že já nevím babička v těch 65 letech, kdy já jsem měla stařenku, ona zemřela, tak vypadala na babičku v těch tehdá, já jsem jí říkala stařenko, vypadala jak dneska ty babičky některé v 85. Že dřeli na těch polích, byly zedřené, jo různě poznamenané i různýma nemocema, že. Ohlé pomáli, ty klouby to se dřív tak neřešilo, že. Dneska ty ženské vlastně v těch 55, 60, 70 vypadají dobře. Takže i tady toť toto dělá jako hodně a říkám prostřednictvím těch dětí, jako si myslím, že je to velice dobře, že pomáhají, chodí, mají zájem. Aj je velice dobře, že to že prostě ti důchodci mají nějaké to setkávání tady v té obci. Že se tam můžou, jsou tam nejenom, že tam vystupujeme nebo dokonce mi jim tam aj někdy výzdobu děláme. Já vím, jak je ten svátek maminek děláme přáníčka jim. Něco jim tam vždycky rozdáme od těch dětí, aby prostě nějaký dáreček měli. Ale myslím si, že toto je hrozně jako fajn. Dřív ti lidi na toto nebyl čas, že. Nikde se nesetkávali, nic takového nebylo. A toto je dobré.

Je něco, na co jsme během rozhovoru zapomněli? Chtěla byste zdůraznit nějakou oblast?

No já si myslím, že jako tak bych řekla, že ne, ale spíš bych ještě chtěla jako víc možná víc nějak ty babičky a tak, to tady máme hodně, říkám někteří ti dědečci vodí, ale aj tak ty dědečky víc vtáhnout i sem do toho dění v mateřské školce. Jako víc tak třeba já nevím, dělá se já nevím, dělají školky takovou akci si den tatíneků, že. Přijdou ti tatínci, hrají si s těma děckama, tak bysme mohli třeba ty dědečky. Teď bych chtěla určitě letos obnovit tady ze dva aj možná tři ty dědečky, do každé třídy, ať se nemusí čekat. Pletení těch tatarů jo, že by si to nachystali, ukázali. Děcka by si to mohli zkusit. To bych chtěla obnovit, protože ten pan M nám to dělal a my tu možnost už nemáme. Takže vtahovat trošičku víc tady ty dědečky. Babičky tu podchycené máme. Takže spíš tady toť toto trošičku ještě víc je vtáhnout do toho dění. My určitě zas když oni nás osloví, půjdeme jim já nevím zpestřit ten jejich program na ten kulturák, nebo když budou chtět cokoliv od nás. I do té pohádky, zas je budu oslovovat o tu pomoc. Pečení perníků těch koláčů. My to pečem v jídelně, ale tam je potřeba třeba dojít ráno na šest a hlavně to těsto nachystat. Dát to na plechy. Pak se to

upeče, že nebo ty perníky rychle vykrájet, pak se to se školou už zdobí. Ale na tu pomoc, nebo když se chystá pohádka dole, tak tam je potřeba každá ruka. Ať se nám nabídli kolikrát ti dědečci někteří s pilou, já nevím vysékání a to. Takže tak prostě dál oslovovat a ještě víc a víc bych řekla tak trošinku vtahovat do toho dění.

Chtěla byste se na něco zeptat vy mě?

No, nevím já si myslím, že ani ne.

V tom případě je to z mé strany vše. Děkuji za rozhovor.

PŘÍLOHA P VI: KATEGORIZOVANÝ SEZNAM KÓDŮ

1. OBRAZ MATEŘSKÉ ŠKOLY

Prezentace MŠ

dlouhodobá spolupráce

bezproblémová spolupráce

dlouhodobé kontakty

návaznost ve spolupráci

lepší vybavenost

dobré hygienické zázemí

kladný 1. dojem

kladné hodnocení akcí

příjemné prostředí

dobrá úroveň školy

Hodnocení učitelek

spokojenost s učitelkami

zlepšení úrovně personálu

profesionální jednání ředitelky

podpora generačních vztahů

empatický přístup

vstřícné jednání

ocenění práce

výtka k učitelce

vítání prarodiče

bezproblémová komunikace

2. KONTAKT S MATEŘSKOU ŠKOLOU

Styl komunikace

pozvání od učitelek

opakování informací

připomenutí akcí

zájem o informace

komunikace mezi dveřmi

ujišťování

aktivní ptaní

ochota poskytnout informace

informování o průběhu dne

potřeba oslovit

ideálně ústně

potřeba poradit

osobní kontakt

ústní forma

telefon jen občas

Informační zdroje

vnoučata informují

učitelky informují

rodiče informují

informace z webu

informace z nástěnek

informace z kabelové televize

dostatek informativních míst

fotky na webu

fotky ve zpravodaji

netechnický typ

nevyužívání pc

neznalost školního webu

3. POTŘEBA ZAPOJIT SE

Podpora rodiny

nevyhovující provozní doba mš

přizpůsobení se směnám

pracovní vytížení rodičů

odlehčení rodině

babička na telefonu

nečekané situace

nástup do práce po rd

pomoc v nouzi

neschopnost rodičů odejít z práce

zástup za rodiče

možnost odskočit si z práce

vyzvedávání vnoučete po obědě

vyzvedávání vnoučete odpoledne

přivádění vnoučete do mš

doprovod na cvičení

doprovod do kroužku

podpora 1. den

Okolnosti účasti

chuť poznat aktivitu

velký zájem o vnoučata

zaujetí podzimní akcí
osobní potěšení
sledování pokroku
zvědavost
součást života
zájem o výrobky
poznání života mš
neochota
dopad stáří
nevyhovující rozvržení akcí
cestovní bariéra
zdravotní překážky
vlastní povinnosti

4. DĚNÍ V MŠ

Aktivity pro prarodiče

Karneval
zapojení do pohádky
čtení pohádek
oslavy tradičních svátků
vánoční akce
Akademie
velikonoční jarmark
besídka ke Dni matek
procházení pohádky
loučení s předškoláky
podzimní akce

nárazové akce v mš

den otevřených dveří

zapojení do projektu

Drakiáda

tvoření

Vítaná pomoc

pomoc s výrobou

drobné opravy

nabídka spolupráce

pohoštění na oslavu

občasná výpomoc

snaha pomoci

dozor na akcích

zapůjčení materiálu

ukázka lidových tradic

obstarání materiálu

zpestření pro děti

obstarání občerstvení

pomoc s pečením

představení svého života

vlastní iniciativa

nabídka materiálů